ԽԷ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 38 | 17/29 ՄԱՐՏ 1898 | 7 ԶԻԼԿԱՏԷ 1315 | ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ

در عليه ده غلطه‌ده (ماسيس) غزته‌سى اداره‌خانه‌سنه

Նամակ կամ որ և իցէ գրութիւն պէտք է ուղղել
ՄԱՍԻՍ ՕՐԱԹԵՐԹԻ
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ
Կ. ՊՈԼԻՍ, Ղալաթիա, Նորատունկեան խան

Les annonces sont reçue
à la Direction du Journal "MASSIS„
Galata, CONSTANTINOPLE.

20 ՓԱՐԱ

ՄԱՍԻՍ
ՕՐԱԹԵՐԹ
Քաղաքական եւ Ազգային

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Պոլսոյ եւ գաւառներու համար տարեկան. 140 Ղ.րշ.
» » » վեցամսեայ. 70 »
» » » եռամսեայ. 40 »
Օտար երկիրներու համար տարեկան . 40 Ֆրք
» » վեցամսեայ. 20 »
Դրամը [illegible] փակ կ'ընդունուի, 115 [illegible] 100 դրուշի հաշուով:
Տեղական [illegible] ծախքը բաժանորդներուն կը վերաբերի:
Ծանուցումներու համար պէտք է դիմել ուղղակի խմբագրատուն:

20 ՓԱՐԱ

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐ

Գ.

ԴՐԱՄԱԳԼԽԻՆ ԴԵՐԸ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ԱՐՀԵՍՏԱԳՈՐԾՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ

Յայտնի է որ Եւրոպայի մէջ ճարտարագործութիւնը և բոլոր գլխաւոր արհեստները կը բանուին գործարաններու մէջ: Մեծ դրամագլխի տէր անհատ մը կամ ընկերութիւն մը կը հիմնէ գործարանը, հոն կը հաւաքէ բազմաթիւ արհեստաւորներ. կը գնէ նախնական նիւթերը, և գործաւորները՝ աշխատութիւնը մէջերնին բաժնելով՝ ապրանքը կը պատրաստեն: Առնենք օրինակի համար չուխայի գործարան մը: Բուրդը իբրեւ նախնական նիւթ կը յանձնուի բանուորներու մէկ մասին, որ զայն կը լուան. եթէ ճերմկցնել պէտք է՝ շատ անգամ գործարանը իր մէջ հաստատութիւն մը կ'ունենայ՝ ուր քիմիական միջոցներով կը ճերմկցնեն բուրդը. գործաւորներու երրորդ խումբ մը կը գզէ, չորրորդ մը կը մանէ, հինգերորդ մը թելը կը ներկէ և վեցերորդ խումբ մը կը հիւսէ զայն:

Վերցո՛ւր դրամագլուխը. իւրաքանչիւր գործաւոր կը քաշուի իր տունը և կը մնայ անգործ, անպաշտպան հետեւեալ օրուան համար: Մեր մէջ այդպէս չէ, ամէն մէկ արհեստաւոր՝ ինքն է իր գործին տէրը: Օրինակի համար, կտաւ գործողը կը գնէ մանածը շուկայէն, կը հիւսէ զայն և ծրարով կը ծախէ զայն հրապարակին վրայ: Այսպէս կ'ընէ մանուսագործը, նոյնպէս դարբինը, կօշկակարը և ուրիշներ իրենց խանութին մէջ: Այս արհեստական աշխատութեանց մէջ դրամագլուխը որեւէ դեր չունի: Թուրքիոյ մէջ ուրեմն, բառին բուն նշանակութեամբ ֆաբրիգա բնաւ չի կայ. գտնուածները արհեստաւոր են որ կ'աշխատին կամ իրենց տունը կամ խանութը:

Սակայն վերջին տասը տասնըհինգ տարիներու ընթացքին մէջ, արհեստաւորներու համար սկսած է այնպիսի կացութիւն մը առաջ գալ քանի մը քաղաքներու մէջ, որ կրնայ դրամագլխի համար նոր ասպարէզ բանալ և կամաց կամաց յեղաշրջել մեր արհեստաւորներու ճակատագիրը:

Վերցնենք իբր օրինակ Այնթապ քաղաքը, որ իբրեւ մանուսագործ կեդրոն թերեւս առաջին տեղը կը բռնէ Թուրքիոյ մէջ: Քսան քանի հինգ տարի առաջ Այնթապցի արհեստաւորը իր գործած մէկ կամ աւելի ծրար մանուսան շաբաթը մէկ կամ երկու անգամ շուկայ հանելով հրապարակի վրայ կը ծախէր և ամէն մէկէն երկու երեք ղրշ. վաստկելով, թէ՛ կը հոգար իր ընտանիքին ապրուստը և թէ՛ մանածի համար պէտք եղած դրամը օրը օրին կ'աւելցնէր: Ուրեմն պարզ արհեստաւորը—ամէն համեմատութիւն պահելով—կը ներկայացնէր դրամագլխի տէր անհատ մը, որ թէ՛ կը գնէր նախնական նիւթը, թէ՛ կը բանէր զայն, և թէ՛ կը ցուցադրէր՝ ծախելու համար: Այս նահապետական ձեւը տակաւին տիրող հանգամանք ունի և շատ քաղաքներու մէջ բնաւ տեղի չէ տուած նոր ազդեցութիւններու:

Այդ ժամանակները ակներեւ է որ Թուրքիոյ տնտեսական կեանքը առ հասարակ աղէկ էր. երկրագործական և ուրիշ բնական արդիւնաբերութիւնները խիստ առատ էին. կեանքը շատ աժան էր: Նոյնպէս նախնական նիւթերը, որ մեծ մասամբ երկրին մէջ կը պատրաստուէին:

Կամաց կամաց երբ եւրոպական ապրանքը ողողեց մեր ներքին քաղաքն ու գիւղը, տեղական արհեստաւորները երեւան ելան, արհեստաւորին շահը պակսեցաւ և ան՝ մրցումին դիմանալու համար, ստիպուեցաւ մէկ կողմէ իր աշխատութիւնը բազմապատկել, միւս կողմէ ապրանքին տեսակն ու քանակը ստորնացնել: Այնպէս որ 15-20 տարի առաջուան 1 ծրար Այնթապի [illegible] մանուսային փոխարէն, որ կ'արժէր 18-23 ղրշ. այսօր միեւնոյն Այնթապցի արհեստաւորը կը ներկայացնէ երկու երեք ծրար որոնց ցանցառ գործուածքը, գոյներուն և ընտրուած մանածին տեսակը նկատի առնելով, հազիւ կը հաւասարի վերի մէկ ծրարին և արդէն 6. 7. 8 ղրշի արժէք մը կը ներկայացնէ: Այսպէս խնայէ՛ք նաեւ մետաքսեղէն զուտ կամ խառն բոլոր հիւսուածքներուն համար ալ, որոնք անխտիր ստորնացած են:

Արհեստաւորը, ինքը առանձին, բնականաբար չէր կրնար մրցիլ եւրոպական ապրանքին դէմ. օրը օրին ապրող մարդ, երբ տեսաւ որ իր բանած քանի մը ծրար ապրանքը երեսի վրայ կը մնայ, ստիպուեցաւ դիմել քաղաքի վաճառականին:

Ահա այս վարկեանէն սկսաւ դրամագլխին միջամտութիւնը մեր ամէնէն կարեւոր արհեստներուն մէջ: Շատերը թերեւս այս միջամտութիւնը երջանիկ սկզբնաւորութիւն մը համարեն և սպասեն որ մէկիկ մէկիկ թուեմ այն բարիքները որ առաջ եկան դրամագլխին շնորհիւ: Հարկաւ անդէտ կը սպասուի որ ըսեմ թէ այն օրէն ի վեր գործաւորներու նիւթական վիճակը ապահով հիմերու վրայ դրուեցաւ, որովհետեւ քաղաքին մէջ պատրաստուած ամէն ապրանք, կ'անցնի վաճառականի հաշուոյն, որ ամէն դիւրութիւն կ'ընէ տարուէ տարի նորանոր շահաստաններ գտնելու և իր ապրանքները սպառելու համար: Կը սպասուի որ ըսեմ թէ այս վաճառականները կազմած են ընկերակցութիւններ և տեղական արհեստներու շահագործման յատկացուցած են իրենց դրամագլխին մէկ մասը, որպէս զի իրենց արգելք չըլլայ ուրիշ շահադիտութիւններ ընելու և այս կերպով աչք առած են արհեստներուն երեսէն գալիք վնասը, որ գործին սկզբնաւորութեանը մէջ հաւանական է: Վերջապէս կ'ուզէ՞ք որ ըսեմ թէ մայրաքաղաքին մէջ ալ կը գտնուին այն գաւառացի կամ տեղացի վաճառականներէն մաս մը, որ ինչպէս պարսկական, նոյնպէս Թրքական այս արտադրութեանց վրայ ճոխ գործեր բացած է և զանոնք կ'արտածէ դէպի Ամերիկա կամ ասիական ու եւրոպական ուրիշ հրապարակներ, ուր իբր նորութիւն, մեծ ընդունելութիւն կը գտնեն և մեծ քանակութեամբ կը սպառին:

Բոլոր ասոնք, դժբաղդաբար, մեր վաճառականութեան խաբէական մասը կը կազմեն:

Ուրեմն, վերադառնալով իրականութեան, մենք կը գտնենք որ շատ մը քաղաքներու մէջ արհեստաւորին ճակատագիրը կախում ունի դրամագլխէն, և այս կերպով սկսած է այն շրջանը, որ փոխանցման առաջին օղակը կը կազմէ [illegible] նահապետական դրութենէն դէպի դրամատիրական դրութիւնը: Այս սկզբնաւորութեան մէջ արհեստաւորները չեն օգտուած: Անոնք կորսնցնելով իրենց նիւթական անկախութիւնը և լինելով դրամատէր վաճառականի քմահաճոյքին ձեռքը, նիւթապէս խեղճ, բարոյապէս դժգոհ եղած են: Հիմա դրամատէր վաճառականն է որ իրենց կու տայ նախնական նիւթը, իրենք ծրարի կամ արշընի հաշուով կը բանին ապրանքը և կը յանձնեն: Բայց եկո՛ւ տես որ գործերը մեր խօսուածքին պէս պարզօրէն ու դիւրաւ չեն դառնար. կը պատահի որ այս աշնան կամ առաջիկայ գարնան պակաս առուտուր կ'ըլլայ. ապրանքը կը դիզուի վաճառականին քով: Խնդրանքը պակսած է, վաճառականը նոր յանձնարարութիւն չ'ըներ: Գործաւորը չի կրնար պարապ մնալ, կը ճարէ, կը մուրայ, ինքզինքը կը զրկէ, քիչ մը դրամ կը հայթայթէ. նախնական նիւթը ձեռք կը բերէ, բայց ապրանքը պատրաստելէ յետոյ գնող չի գտներ, մանաւանդ որ հիմա, հո՛ն, իր քաղքին մէջ հզօր մրցակից մը ունի, այն է դրամատէր վաճառականը, որ աւելի ընդարձակ միջոցներ ունի իր մթերքը սպառելու:

Անշուշտ այս նեղ պարագաներուն մէջ պէտք է սկսի դրամագլխին օգտաւէտ գործունէութիւնը, որ կրնայ կենդանացնել երկրին արհեստները, վարկը և առուտուրը: Բայց ես, աւելի առաջ ալ ուրիշ բազմաթիւ դիտողներու կողմէ, մեր վաճառականներու երեսին նետուած մեղադրանքներուն մէկ մասը հաստատելով մէկտեղ, կ'ըսեմ որ այդ մեղադրանքներուն մէկ մասն ալ անիրաւ է: Եթէ նախաձեռնութիւնը կը պակսի մեր վաճառականներուն մէջ, գլխաւոր պատճառը վաճառականութեան աննպաստ հանգամանքներն են: Մեր վաճառականները ծոյլ չեն, անոնք իրենց խանութին մէջ աւելցած ապրանքը սպառելու համար կարելի եղած ամէն միջոցի կը դիմեն, հեռու կամ մօտ մեծ ու պզտիկ շահաստաններու մէջ կը հաստատուին և այնքան գործնական են որ, երբ շատ նեղը մնան, ապրանքը կը փոխանակեն ամէն տեսակ նիւթի հետ, որ քաղաքի հրապարակին վրայ վերջապէս գին մը կը կորէ: Արհեստաւորներու և դրամատէր վաճառականներու միջեւ կնքած յարաբերութիւնը, որքան ալ աղէկ չէ առ այժմ, բայց կրնայ օր մը բարւոքուիլ: Այսպէս եղած է ամէն երկրի մէջ, որ անցած է առուտուրի այս աստիճանական փոփոխութիւններէն: Այդ բարւոքումը առաջ կու գայ, երբ վաճառականը՝ քաջալերուած իր ձեռնարկութեանց յաջողութենէն՝ տարուէ տարի իր յանձնարարութիւնները աւելցնէ և ստիպէ արհեստաւորը՝ որ ժամանակին և որոշ քանակութեամբ ապրանք հասցնէ իրեն:

Թուրքիոյ մէջ առուտուրը եւրոպական կանոնաւորութիւնը չէ ստացած: Եւրոպայի մէջ ամէն արտադրութիւն ինչպէս որ դրամագլխի հաշուոյն կ'ըլլայ, նոյնպէս ապրանքներու արտածումը և աշխարհի բոլոր հրապարակներու վրայ զետեղումը գրեթէ ապահովուած ու մեքենական աշխատութեան մը կախում ունի: Հոն պզտիկները չեն երեւար, իսկ հսկայ դրամատէրները ամէն միջոց ունին և ամէն վաճառական քաղքի մէջ մասնաճիւղ բացած են: Անոնք կրնան նոյն իսկ օրուան գիներուն համեմատ ընել իրենց շահադիտութիւնները:

Մեր մէջ այս կանոնաւոր արտածութիւնը չէ սկսած: Թուրքիա իբրեւ արտածող երկիր՝ կ'երեւայ իր մէկ քանի բնական բերքերովը: Արհեստներու միջոցաւ պատրաստուած որ և է ապրանք պէտք է սպասէ տեղին վրայ, կամ հեռու և մօտ շրջականները: Աւելի յառաջադէմ չենք կրնար ըլլալ. այս այսպէս է: Իսկ եթէ հարկ ըլլայ պարզել Թուրքիոյ մէջ արհեստներու բռնած շրջանը և գիտնալ ներկային մէջ իրենց ունեցած վիճակը, կարելի է խօսիլ այդ շահեկան նիւթին վրայ յաջորդ յօդուածով մը:

Գ. ԱՆԴՐԷԱՍԵԱՆ

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՔՐՈՆԻԿ

ԴԱՐԲՆՈՑԱՊԵՏԸ

Օրիորդ Մառկրիթ Տարպէլի խումբը կիրակի գիշեր ներկայացուց Ժորժ Օնէի Թատերախաղը:

Այս Փրանսացի հեղինակը, իր երկերուն ժողովրդեան մէջ գտած անհաւատալի ընդունելութեան հակառակ, երկրորդական գրող մըն է և Լըմէթռ իրաւամբ ըսած էր այս հեղինակին համար որ իր յաջողութիւնը աւելի գրավաճառական քան թէ գրական յաջողութիւն մըն է:

Դարբնոցապետը իր գործերուն ամէնէն համբաւաւորն է. վէպը հայերէնի թարգմանուած է և թատերախաղը տաճկերէն ներկայացուած հայ դերասանական խումբին միջոցաւ:

Նիւթը հետեւեալն է. Փիլիփ Տէրպլէ կ'ամուսնանայ օրիորդ Քլէռ տը Պոլիէօի հետ, որ հաճած էր իր կինը ըլլալ՝ միայն պզտիկ ինկած չըլլալու համար Տըպլինէի դուքսին դէմ, իր առջի նշանածը, որ Քլէռի օժիտին կորսուիլը լսելուն վրայ, զինքը կը ձգէ և ուրիշ հարուստ աղջկան մը՝ Օրիորդ Մուլինէի հետ կը կարգուի:

Տիկին Տէրպլէ չի սիրեր իր էրիկը և ամուսնութեանը առջի գիշերէն անոր երեսին բացէ ի բաց կ'ըսէ ասիկա:

Գործարանատէրը, որ իր կինը կը պաշտէ, յանկարծակիի կու գայ այս յայտնութենէն բայց խիստ առնական կերպով իր սէրը կը լռեցնէ և կը յայտնէ իր կնկանը որ չպիտի երթայ այլ եւս իրեն քով, և թէ ամէն յարաբերութիւն դադրած է իրենց մէջ միայն գայթակղութեան մը տեղի չի տալու համար, միեւնոյն տանը մէջ պիտի շարունակեն ապրիլ, բայց զատ զատ, օտարականներու պէս:

Դարբնոցապետը ազնիւ սիրտ մըն է և իր կինը չ'ուշանար ճանչնալու անոր առաւելութիւնները առջի նշանածին վրայ որ, բարիզեան շուայտ կենցաղասէր, խօսքը դրժած էր հարուստ աղջկան մը ետեւէն վազելու համար:

Քլէռ զղջացած է հիմա իր էրկան դէմ ցուցուցած ատելութեանը համար, բայց անոր արհամարհանքին առջեւ տեղի տալ չ'ուզեր, անոր ոտքը երթալու, աղաչելու չի զիջանիր, ունայն հպարտութիւն մը զինքը կ'արգիլէ ամէն ատեն: Էրիկը սակայն միշտ քաղաքավար ու կամակատար կը գտնուի իրեն հանդէպ և ահա Քլէռին եղբայրը, որ Դարբնոցապետին քոյրը կը սիրէ, անոր հետ ամուսնանալու համար Քլէռին կը խնդրէ որ էրկանը հաճութիւնը ձեռք բերէ:

Քլէռ առիթ մը կը համարի ասիկա իր էրկանը սիրտը կակղցնելու. խօսքը կը բանայ. բայց առջի բառէն Դարբնոցապետը կը մերժէ. ո՛չ, ինքը դժբաղդ եղած է տը Պոլիէօ ընտանիքէն աղջիկ մը առնելով, չ'ուզեր որ քոյրն ալ անոնցմէ տղու մը հետ ամուսնանայ և իր մերժումը ամէն աղաչանքի դէմ հաստատ և ամուր կը պահէ:

Այս փորձը չի յաջողիր ուրեմն. բայց Քլէռի սէրը իր ամուսնին հանդէպ աւելի եւս կ'արծարծի այս ընդդիմութենէն: Միեւնոյն ատեն կը տեսնէ որ Տըպլինէի դուքսին կինը որ իրենց հիւր եկած է իր էրկանը ետեւէն կը պտըտի, անոր գլուխը ելլելու կը նայի. Նախանձը իր սիրտը կը կրծէ, ինքզինքը չի կրնար զսպել և դքսուհիին կը պահանջէ որ իր տունէն հեռանայ, դքսուհին կը դիմադրէ և Քլէռ ամէնուն առջեւ կը վռնտէ զինքը:—Առանց նշանածս առիր ձեռքէս, հիմա ալ էրիկս առնելու կը ջանաս. ա՛լ շատ է քու ըրածդ, կորսուէ՛ ասկից, կը պոռայ անոր երեսին ի վեր:

Բայց դուքսը չի կրնար իր կնոջ եղած այս նախատինքը ընդունիլ. Դարբնոցապետէն բացատրութիւն կ'ուզէ և կը պահանջէ որ Քլէռի վարմունքին համար ցաւ յայտնէ կամ մենամարտով հատուցում մը տայ իրեն. վայրկեանը հանդիսաւոր է. Դարբնոցապետը իր կնոջ այս յախուռն վարմունքին համար մինչեւ մենամարտիլը յանձն պիտի առնէ, այն կնոջ որ իր թշուառութեան բոլոր պատճառն է:

Քլէռ իր էրկանը տալիք պատասխանին կ'սպասէ սրտատրոփ, անոր բերնէն կախուած կը մնայ.

—Տիկին Տէրպլէի ձեր կնկան դէմ ըրածը ինչ որ ալ ըլլայ աղէկ ըրած է, կ'ըսէ Դարբնոցապետը:

Այս վայրկեանէն որքա՛ն երախտապարտ է, որքա՛ն ամօթահար է իր էրկանը առջեւ, որքա՛ն պատրաստ է անոր ոտքը նետուելու և ներում խնդրելու անկէ. բայց այն յիմար հպարտութիւնը դեռ սրտին մէջն է և իր զղջման քայլերը կը կապէ նորէն:

Յաջորդ օրը պիտի մենամարտին. գիշերը իր խուցին պատուհաններուն կը տառապի. չի քնանար մինչեւ լոյս, մինչեւ էրկանը սենեակին դուռը կ'երթայ, բայց չի համարձակիր դուռը բանալ ու ետ կը դառնայ:

Առտուն կը տեսնէ որ իր էրիկը մենամարտելու կ'երթայ. ա՛լ չի դիմանար, անոր քովը կը վազէ, իր բոլոր ըրածին, դառնացուցած կեանքին համար ներում կը հայցէ. այս մենամարտին պատճառ ըլլալուն համար ալ կը զղջայ և էրիկը արգիլել կ'ուզէ, բայց Դարբնոցապետը տոկուն նկարագրի տէր մարդ է. իր անխելք կինը կը պաշտէ միշտ, բայց սիրոյ բառ մը չ'ըսեր կնոջը ու կը մեկնի. այն ատեն ուրիշ բան չի մնար ասոր բայց եթէ վազել ու նետուիլ երկու ոսոխներուն մէջ, թերեւս հոն մեռնելու համար: Եւ այնպէս կ'ընէ. մենամարտին տեղը կը հասնի և ատրճանակներուն գնդակները իրեն կը հանդիպին. վիրաւորուած կ'իյնայ իր էրկանը թեւերուն մէջ որ կը ներէ իրեն ու կը խոստովանի թէ միշտ պաշտած է զինքը:

Այս է թատերախաղը:

Օրիորդ Տարպէլի Քլէռ Տէրպլէի ջախջախիչ դերը կը կատարէ. զաւեշտի, կատակերգութեան մէջ յաջող այս դերասանուհին տաղանդը՝ իրօք զմայլելի է դրամին մէջ ալ. իր անուշ ու տաք ձայնը, աննման ու անքննադատելի արտասանութիւնը, կանացի սիրտը ու հպարտութիւնը արտայայտելու կարողութիւնը առաջին կարգի արուեստագէտ մը կը հանդիսացնեն զինքը:

Օրիորդ Տարպէլի ինքզինքը գերազանցեց մանաւանդ այն տեսարանին մէջ, կարծեմ երրորդ արարուածը, երբ իր եղբօրը ամուսնութեան խնդրանքը ներկայացուց Դարբնոցապետին. յետոյ նախանձի կրծումովը՝ դքսուհիին ուղղած յանդիմանութեանցը և անկէ ետքը, մենամարտէն առաջ էրկանը հետ ունեցած տեսակցութեանը մէջ:

Մենամարտէն վիրաւորուած՝ էրկանը թեւերուն մէջ, հայցելով անկէ ներումը և սիրոյ բառը զոր մինչեւ այն վայրկեանին խուսափելով Դարբնոցապետը զլացեր էր իրեն, իր հատկտեալ աղերսանքովը՝ Օրիորդ Տարպէլի ամէնքը լացուց: Ասկէ աւելի մեծ գովեստ չի կրնար իրեն ուղղուիլ:

Օրիորդ Տարպէլի երիտասարդ ու [illegible] կին մըն է. Նուրբ գեղեցկութեամբ մը, խաժ աչքերով. կատարեալ արուեստագէտ մը:

Պ. Քրիսթիան մեծ կարողութեամբ կատարեց Դարբնոցապետի դժուարին դերը: Ամուսնութեան գիշերը իր կնոջ հետ ունեցած բացատրութեան ու կռիւի տեսարանին մէջ իր մեծագոյն յաջողութիւնը ունեցաւ:

Պ. Ֆելիքս՝ Մուլինէի դերին մէջ—Տըպլինէի դուքսին աները—բոլոր սրահը զուարճացուց իր չտես հարուստի միամիտ պարծենկոտութեամբը:

Տիկ. Մուան, Քլէռի մօր դերին մէջ, պէտք եղածէն քիչ մը աւելի հանդիսաւոր մայր մըն է:

Պ. Տօլանժ, իբրեւ Տըպլինէի դուքս, բարիզեան շուայտ կենցաղասէրի մը տպաւորութիւնը չի ձգեր. իր հագուստը ու ձեւերը շատ աւելի պարզ քաղաքացիի մը, վաճառականի մը գրագիրի ձեւերն են, քան թէ վաւերական դուքսի մը:

Անմոռանալի նորութիւն մը՝ կաֆէ շանթանի երգչուհւոյ մը ներկայութիւնն էր այս ներկայացումին մէջ:

Օրիորդ Ժաննի Տառաս երրորդ արարուածին մէջ, իբրեւ միջանկեալ մը, բեմին վրայ երեւցաւ, երեք չորս սիրուն ու քիչ մը մերկապարանոց երգեր երգելու համար, ապաքէն խիստ յաջողութեամբ, այնքան յաջողութեամբ ու այնքան զուարճալի ձեւերով, դիմագծութեամբ որ բոլոր սրահը պահ մը Դարբնոցապետը բոլորովին մոռցաւ:

Չենք գիտեր որքա՛ն գիտուն է այս գաղափարը. թատերախաղին մէջ երկինքէն ինկածի պէս ինկող այս մանուկ ու չարաճճի աղջիկը տրամին լուրջ հանգամանքին հետ պատշաճ չգտանք:

Գ. Զօհրապ

ԳԻՏԱԿԱՆ

Լուսին Լուսնի.—Պարող լուբիան.—Ովկիան ոսկի:

Մը խելացին ըսեր է թէ աշխարհիս վրայ նոր բան չի կայ. ամէն բանի մէջ միշտ նորութիւն մը կայ, նոյն իսկ աստեղագիտութեան մէջ ուր սակայն հաշիւը անդրդուելի արդիւնք կու տայ:

Երեւակայեցէք անգամ մը որ մեր, մեր հայրերուն, մեր նախահայրերուն, աւելի ետ երթալով, եթէ կ'ուզէք մինչեւ Նոյ նահապետ գիտցուած և ճանչցուած լուսինը, բանաստեղծներուն լուսինը, սիրահարներուն լուսինը, մէկ հատիկ լուսինը մէկ հատիկ չէ. ուրիշ լուսին մըն ալ կայ, այս ուրիշ լուսինը որ ոչ նուազ լուսին է որքան մեր ծերուկ լուսինը թէպէտ և ոչ ալ աւելի:

Անթիւ դարերէ ի վեր չտեսնուած այս արբանեակը անցեալ ամիս տեսաւ (ճշդելով՝ Փետր. 3ին) Վալթըմաթէն, Համպուրկի գերմանացի աստղագէտը: Արբանեակը չէ թէ միայն անոր դիտակէն չկրցաւ խուսափիլ, ինչպէս յաջողած էր մարդկութեան գոյութենէն ի վեր, այլ նաեւ իրեն չափերը տուաւ, հլու և անձնատուր, ինչպէս մէկը որ դերձակին առջեւ հագուստի չափ կու տայ նոր զգեստի մը համար: Այս նոր լուսինը որ հաւանօրէն հինին շուրջը կը դառնայ, English Mechanic հանդէսին 11 Փետր. 1898ի թիւին մէջ, էջ 596, երկարօրէն կը ներկայացուի իրեն ամէն չափերովը, շրջանին տեւողութեամբ, երկնագունդին մէջ ունեցած դիրքով, տրամագծով, ևն. մեծ մեծ թիւերով, տասնորդական կոտորակներով, այնպէս որ կարծես թէ անոր վրայ այլ եւս ըսելիք չմնաց:

Լուսնէն գրեթէ հարիւր անգամ փոքր է, 700 քիլոմեթր է տրամագիծը և երկրէս գրեթէ մէկ միլիոն քիլոմեթր հեռու կը գտնուի: Վերջին անգամ Փետր. 3ին տեսնուեր է. մէյ մըն ալ Յուլիս 30ին պիտի կարենայ տեսնուիլ:

Մէկ բան մը սակայն մոռցայ ըսելու, որ կարծեմ թէ մեր ընթերցողներուն համար կարեւոր է. այս լուսինը փոքրիկ թերութիւն մը ունի, ըստ հեղինակին, գտնողին ըսել կ'ուզեմ, լուսին է բայց լուսաւոր չէ. մութ լուսին է. Մութ լուսին կը հասկնա՞ք. Ես անտարբեր կը մնամ անոր գոյութեան մասին. բայց ի՛նչ ընենք այսպէս է.

Արդարեւ՝ զայն տեսնողները ուրիշ բան չեն տեսած բայց եթէ սեւ բոլորակ մը որ արեգակին սկաւառակին վրայէն անցեր է և այնքան արագ որ ոչ մոլորակ կրնար ըլլալ և ոչ այլ ինչ բայց եթէ լուսին.

Ասիկա տեսակին մէջ նման պատմութիւն մը կը յիշեցնէ.

Օր մը, 1853ին, Պ. Լեսքառպօ անունով աստեղագիտութեան սիրահար մը, որ դիտակը բնաւ վար չէր առներ, սեւ բիծ մը կը տեսնէ արեւի սկաւառակին վրայ, որ փոքր առ փոքր կը յառաջանայ. Մարդու բան չ'ըսեր, գաղտնի կը պահէ, որ վերստին տեսնելով լաւ մը տեղեկանայ անոր շրջանին, մեծութեան, դիրքին և այլ հանգամանքներուն, և ասանկով յանկարծ հրապարակ նետէ գիւտը ու անունը անմահանայ. Ամիսները կ'անցնին, հիւրը նորէն չի գար, ինը ամիս կը համբերէ, ճիշդ այնքան որքան աշխարհ գալուն համար, և տեսնելով որ արեգակին շուրջը եկող գացող չի կայ, նշանաւոր Լըվէռիէ աստեղագէտին իմաց կու տայ: Լըվէռիէ երկնային մարմիններուն վերաբերեալ հաշուի բոլոր տրամադրութիւնները ի գործ կը դնէ, և ենթադրեալ մոլորակին երկնային հաւանական ճամբան կը գծէ, ինչպէս ըրած էր Ուրանոս մոլորակին համար մեծ յաջողութեամբ. Խաբուսիկ մոլորակը կնքելով անունն ալ կը դրուի Vulcain, (Հեփեստոս). Անկէ ի վեր 45 տարի է որ Հեփեստոս իր ոչ մէկ կողմը ցոյց տուած է մարդկութեան.

Արդեօք նոր լուսինն ալ այնպէ՞ս պիտի ընէ. Սպասենք 30 Յուլիս թըւականին և կը խօսինք.

⁂

Սպասելու հարկ չի կայ ձեզի ներկայացնելու համար պարող կամ լաւ եւս ցատկռտող լուբիան.

Մեքսիկայի մէջ ծառ մը կայ որ տակաւին անուն չունի և որուն պըտուղը հունտեր կու տայ, խաշխաշի հունտերուն պէս, բայց աւելի մեծ և տեսակ մը լուբիայի չափ և նման, սակայն եռանկիւնաձեւ։ Երբ որ հասուն է, ինքնիրմէ գետինը կ'իյնայ և կը բացուի. կէս կ'ըլլայ։ Մէկ կտորը կը սկսի ցատկռտել, պարել և փոքր առ փոքր հեռանալ։ Յուլիս և Օգոստոս ամիսներուն մէջ կը պատահի այս երեւոյթը և բիւրաւոր լուբիայի հատիկները կը խաղան ու կը խայտան մինչեւ յաջորդ տարուան մայիսի ամիսը։

Հետաքրքիր ձեւքեր երբոր անոնց դպչին անշարժ կը կենան, որպէս թէ քնանային. կարծես թէ կը զգան, և անկարելի է որ ցատկել տրուի բանի։ Պէտք է բաւական ժամանակ հանգարտ թողուլ որ ապա վերսկսին պարը, զոր շատ աւորժակով կը շարունակեն լոյսի և կամ ջերմութեան ազդեցութեամբ, և որ ընդհակառակը կը դանդաղի ցուրտէն։

Ինչ է այս հետաքրքրաշարժ երեւոյթին պատճառը։

Անշուշտ կը գուշակէք որ, ինչ որ մենք ամէնքնիս պիտի ընէինք, բուսաբանները փութացին ընել։ Լուբիային հատիկներէն հատ մը առին ու բացին։ Եւ ինչ կը տեսնեն, որդ մը, բաւական մեծկակ (11 միլիմէթր երկայնութեամբ և 3 լայնութեամբ) որ անոր մէջ տեղաւորուած է և կ'ուտէ, կը խմէ ու կը շարժի այն հանգստաւէտ խուցին մէջ, առանց զբաղելու դուրսի խնդիրներով և առանց իսկ վճարելու բնական տան վարձքը։ Ասոր վրայ շատ մը փորձեր ըրին։

Փոքրիկ ծակ մը բացին, մտածելով թէ թերեւս գոհ ըլլայ ներքնաբնակ մենակեացը, օդ առնէ և լոյս տեսնէ, փութով ներսէն ծեփեց, գոցեց, եւ արտաքին աշխարհէն անջատ ապրելու ամէն ջանք ցոյց տուաւ։ Եօթը ամիս այսպէս կեանք մը վարելէ վերջ, ինչպէս կարգ մը ուրիշ որդեր, բոյն կը կը շինէ ու թիթեռնիկի կը փոխուի։

Հիմա նոր խնդիր մը կը ծագի։ Ինչպէս կ'ըլլայ որ հունտին մէջ կենդանին կը մտնէ. դուրսէն ոչ ծակ կայ և ոչ միջոց։ Այն ամէն պտուղները որոնց մէջ որդեր կան միշտ վէրք ունին իրենց վրայ, ուստի յայտնի է սերմին կամ հակիթին մուտքը՝ շատ անգամ կոթին քովէն. սակայն բնաւ նշան կամ հետք չի կայ այս լուբիաներուն վրայ. ուրկէ՞ց սովոր է մտնել որդը։

Այստեղ ենթադրութիւնները կուգան, հաւանական, սակայն ենթադրութիւն։ Բուսաբանները կ'ենթադրեն թէ, ինչպէս ծանօթ է, ծաղիկներու բեղմնաւորութեան գործողութիւնը որ կը կատարուի նուրբ փոշիի մը փոխադրութեամբ, շատ անգամ թիթեռնիկներու և կամ միջատներու միջոցաւ, այս բոյսին նկատմամբ երբ ի գործ կը դրուի, կենդանիին սերմը միասին կը խառնուի, և երբ պտուղը կը կազմուի, արդէն իր մէջ կը պարունակէ ամենափոքր հակիթը, որմէ պիտի ծնի որդը և մեծնայ բնակի լուբիային մէջ, ինչպէս Յովնան մարգարէն ձուկին մէջ, նուազ երկիւղով և առաւել տեւողութեամբ։

* * *

Բնութեան մէջ ամէն բան կարծես տեղը փոխելու յատկութիւն ըստանալու վրայ է։ Երբ որդը կը թողու ազատ աշխարհը լուբիային մէջ բնակելու համար, անդին աւելի անզգայ, անկենդան նիւթերն ալ տեղափոխելու բաղձանք ունենալ կը թուին։ Աղը, որ ծովի ջուրերու մէջ է, տարբագէտները օդի մէջ կը գտնեն և ընդհակառակը ոսկին որ ցամաքի վրայ կը գտնուէր ցարդ ովկիանոսի ջուրերուն մէջ կը սկսի երեւան գալ։

Այո՛, ծովի ջուրին մէջ ոսկի կայ եղեր, թէպէտ շատ քիչ, շատ թեթեւ, անօսր, սակայն ապացուցուած է թէ կայ և նկատելով թէ ծովու ջուրը ձրի է ու անհատնում, կ'արժէ որ անոր ոսկին փոխել տալ ջանացուի, փոխանակ մինչեւ Քլոնտայք ճամբորդելու յանդգնութեան։

Միայն մէկ կէտ կայ որ մտածել կու տայ. այն է թէ ինչպէս կատարելու է գործողութիւնը։

Կ'ըսուի թէ Ամերիկայի մէջ ընկերութիւն մը կազմուած է ծովային ոսկեհանութեան համար, և լծէ գործի սկսուած է փառքով ամէն ի վեր։ Այս ընկերութիւնը բոլորովին գաղտնի կը պահէ իր միջոցները, որ կ'ենթադրուի թէ ելեկտրականութեամբ է։ Ովկիանոսին եզերքը հաստատած է գործարանները, ընդարձակ աւազաններով, ուր մակընթացութեամբ ջուրերը բարձրանալով ինքնին կուգան լեցնել։ 250,000 ֆրանք կ'արժէ գործիքը, որ օրը 600 ֆրանքի ոսկի կ'արտադրէ։ Կը թուի թէ այնքան լաւ յաջողած է որ նոյն ընկերութիւնը մտադիր է նման գործիքներ զետեղելու, 1000 ձիու զօրութեամբ մեքենաներ և 500 գործաւոր գործածելով։ Բայց ինչպէս որ ըսի գործողութիւնը գաղտնիք գաղտնեաց է և ոչ ոք կրնայ տեղեկանալ թէ ինչպէս կ'ընեն։

Եթէ ստոյգ է այս ամէնը զարմանալի չէ և ոչ ալ տարօրինակ՝ գործողներու գաղտնապահութիւնը։ Սակայն չեմ գիտեր, այնպէս կը թուի թէ տեսակ մը գողութիւն է ըրածնին։ Մեր ամենուս ձեռքին տակ, մեր ամենուս աչքին առջեւ, յայտնի և ապացուցուած, ծովի ջուրերու մէջ ոսկի գտնուի, ինչոր կարծես թէ մեր ապրանքն է, թէպէտ չենք գիտեր մէյմէն հանել, և ասիկա մեզմէ գաղտնի միջոցներով առնել մեր ձեռքէն, չէ՞ մի որ քիչ մը զայրոյթ կը պատճառէ։ Եթէ միշտ անկարող պիտի ըլլանք մենք ալ տեղեկանալու թէ ինչպէս ոսկին կրնայ հանուիլ ծովու ջուրերէն, լաւագոյն էր որ չգիտնայինք այս բանը։

ԱՐԱՅ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ ՖՐԱՆՍԱ
ԾՈՎՈՒ ՎՐԱՅ

Շէրպուրկի, Պրէսթի ֆրանսական նաւաբաժիններուն շարժման վիճակի մէջ դրուիլը, և այս առթիւ Խորհրդարանին մէջ ծովային գործոց նախարար Պ. Լոքռուայի արտասանած ճառը բռնկցուցած են Մանշի միւս կողմը գտնուող օրաթերթերը։ Մօռնինկ Փոսթ անցեալ Դշ. օրուան թիւին մէջ սաստիկ յօդուած մը գրած է, խօսելով Անգլիոյ և Ֆրանսայի նաւային ուժերուն վրայ, և որուն մէջ ըսելէ յետոյ թէ Ֆրանսա ծովուն վրայ անկարող է Անգլիոյ հետ կռուի բռնուիլ կը շարունակէ.

Անգլիոյ համար անհրաժեշտ է որ մեր նաւատորմիղը կարող ըլլայ խաղաղութեան վիճակէն անմիջապէս պատերազմական վիճակի մը անցնիլ, քանի որ եւրոպական ջուրերուն մէջ ամէն ժամանակ ունինք նաւաբաժիններ, որոնք մեր նախանձորդներուն բոլոր նաւաբաժիններէն զօրաւորագոյն են։ Բայց քանի որ պատերազմի մէջ մեր ռազմավարութիւնը պիտի ըլլայ յարձակողականը, քանի որ կռուին առաջին ժամերուն զարնելու պատրաստ պիտի ըլլանք, պէտք է մեր ուժերը խիտ անձերի պատրաստութեան մէջ դրուին, Միջերկրականի, Հիւսիսային ծովերուն և Ջրանցքին մէջ, եթէ թշնամութիւնք սկսին, Բրիտանական նաւատորմը պէտք է ի՛նչ ախոյեան կամ ախոյեանէ մը աւելի ըլլայ ոեւէ խումբ ծովային ուժերու հանդէպ, որ կրնան մեր դէմ ելնել, պէտք է կարող ըլլայ ցոյց տալ իր գերակշռութիւնը, փակել թշնամին իր նաւահանգիստներուն մէջ, կամ ճակատամարտի հրաւիրել զայն, ինչպէս Նէլսըն և Քոռնուոլլիս ըրին անցեալին մէջ. Մեր երկրին, կառավարութեան և ծովային նախարարութեան պարտքն է ապահովել և հաստատուն պահել մեր ուժին անհրաժեշտ չափը։ Եւ չվախնք, չքաշուեցանք, ոեւէ զոհողութիւններէ այս մեծ նպատակին համար։ Մեր ազգին մէջ այս մասին ոեւէ վարանում չի տեսնուիր։ Զօրաւոր նաւատորմիղ մը, զօրաւոր քաղաքականութեան մը օժանդակելու և կարող ըլլալու համար պահել ինչ որ վաստըկած ենք ձեռներէցութեամբ և յարատեւութեամբ, առանց ուրիշներուն իրաւունքները վտանգելու, ահա մեր առաջին պահանջումը։ Պէտք չէ նաեւ կոյր ըլլանք թէ Պ. Լոքռուայի ծրագիրը, որ ֆրանսական կառավարութեան հաւանութիւնը ընդունեց, բացորոշապէս մեզի դէմ ուղղուած չէ։ Այդ ծրագրին համեմատ Ֆրանսա կը զարգացնէ և կ'ամրացնէ բազմաթիւ նաւային խարիսխներ, որոնցմէ իր յածաւորականները պիտի յարձակին մեր վաճառականութեան վրայ։ Պիզէրթան ամրացուցին։ Ալճէրիոյ հողին վրայ Ճիպրալթարի դիմաց Բոռ-Կանին մէջ նաւահանգիստ մը կառուցումը վիճաբանութեան նիւթ է։ Տաքքար արեւմտեան Ափրիկէի մէջ նոր թումբեր և աւազաններ պիտի ունենայ։ Ճիպութի Ադէնի դիմաց՝ պիտի ամրացնեն։ Մատակասգար, Նոր Քալեդոնիա, Մարթինիք և Սայկոն ուշադրութեան առարկայ եղած են։ Զրահաւոր յածաւորականներու աննախընթաց ընդարձակ ծրագիր մը այս տարուան համար, հիմա պատրաստուելու վրայ է։ Հեռաւոր կայաններէն հինցած և անօգուտ նաւեր նոր կը կանչուին և անոնց տեղ պիտի ղրկուին զօրաւոր և նոր ոճով նաւեր, թէեւ պաշտպանելու մեծ վաճառականութիւն մը չունին։

Մենք մեր կողմէ այդ տեսակ միջոցները պիտի դիտենք ուժի հանդարտութեամբ։ Առանց տագնապի կամ երկիւղի, պիտի շարունակենք մեր նաւային խարիսխներուն ընդարձակումը և զրահաւորումը, հինգ ոսկի ծախսելով Ֆրանսայի ծախսած մէկ ոսկիին տեղ։ Ֆրանսական ծրագրին յածաւորականներուն համար մեր կառավարութիւնը որոշեց շինել չորս խոշոր զրահաւոր յածաւորականներ խիստ զօրաւոր տեսակէն, և ի մօտոյ չորս ուրիշներու շինութիւնն ալ պիտի որոշուի։ Եթէ այս նաւերը փութով առաջ տարուին, անտարակոյս պիտի աւելնայ մեր հզօրութեան ունեցածներուն թիւը։ Պ. Կօշընի ընդունած ծրագիրը բոլորովին հաստատուն է — սպասել և տեսնել թէ ինչ կ'ընեն միւս ազգերը և յետոյ անոնց պատասխանել զօրաւորագոյն նաւերով կամ շինութիւններով։ Միայն թէ այս սպասումը շատ երկար պէտք չէ որ տեւէ։ Մեծն Նաբոլէոն արդէն փորձեց Պ. Լոքռուայի ոճով մեր վրայ յարձակում ընելու, բայց ամէն մարդ գիտէ այդ փորձին աղէտքը։

Մեր այսօրուան վիճակին մէջ, Պ. Լոքռուա և ո՛չ աւելի մեծ ֆրանսական հեղինակութիւնք կը խոստովանին թէ Ֆրանսա միմինակ Անգլիոյ դէմ պատերազմի մէջ յաջողութեան հաւանականութիւն չունի։ Թո՛ղ ըլլայ ինչ որ կուզէ։ Բայց ինչ որ ալ ըլլայ, կը կրկնենք. Անգլիա պէտք է ծովերուն տիրուհին մնայ։

ՔՈՒԲԱՅԻ ԳՐԱՒՈՒՄԸ ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ԿՈՂՄԷՆ.— Դիւանագիտական գործերէ հասկցող ծանօթ ամերիկացի մատենագիր մը Պ. Օքլի հետեւեալ յայտարարութիւնները ըրաւ Միացեալ Նահանգաց կողմէ Քուպայի կալուածելու գրաւման գաղափարին վրայ. «Քուպան գրաւե՞լ, բայց ողջամիտ Ամերիկացի մը երբեք այդ բանը չի մտածեր։ Ասոր համար շատ լուրջ պատճառներ կան։ Քուպայի մէջ գտնուող ժողովուրդները երեք անջատ ցեղերու կը բաժնուին. 1. երկրին բնիկները, որոնք անխելք և աննուաճ նկարագրի տէր հնդիկներ են. 2. սպանիացի գաղթականները որ իրենց ցեղին յատկութիւնները և թերութիւնները ունին. 3. խափշիկները։ Է՛ ուրեմն, ինչ նպատակաւ պիտի գրաւենք Քուպան։ Խափշիկներուն գեղեցիկ աչքերուն սիրո՞ւն համար։ Ոչ ստուգիւ։ Մենք մեր մէջ բաւական խափշիկ ունինք։ Սպանիացի քաղաքացիներու աւելի մեծ թիւ մը ունենալու հաճոյքի՞ն համար։ Այս ալ չէ։ Արդէն Սպանիացիք մեզ չեն սիրեր։ Ուրեմն մեր հնդիկ ժողովրդեան թիւը շատցնելու համար։ Սպանիա այդ կղզին պահելու համար յիսուն հազար հոգիներու զինեալ բանակի մը պէտք ունի։ Մենք ալ միեւնոյն կերպով հոն կրնանք միայն. պարտաւորուած պիտի ըլլանք պաշտպանել ինքզինքնիս հնդիկներուն դէմ, Սպանիացիներուն դէմ, խափշիկներուն դէմ, որոնցմէ ոչ մէկը կ'ուզէ մեզ։ Կղզիին մէջ պիտի պարտաւորուինք պահել յիսուն հազար զինուոր, այսինքն ամբողջ Միացեալ Նահանգաց մէջ խաղաղութիւնը ապահովելու համար պէտք եղածէն շատ աւելի։ Ուրեմն այդ գրաւման գաղափարը ձեր թերթերէն վերցուցէք. մենք բնաւ չպիտի գրաւենք Քուպան։ Կը կրկնեմ ձեզի. այդ կղզին համար մէկ բան կը փափաքինք. խաղաղութեան կնքում, այնպիսի պայմաններով որ պահպանեն խաղաղութեան տեւողութիւնը։

ՍՊԱՆԻԱ.— Մատրիտի մէջ շատ կը խօսուի ազգային նախարարութեան մը կազմութեան վրայ, որուն մասնակցին ամէն կուսակցութեան վերաբերող երեւելիները, ներկայ խնդիրները լուծելու համար։ Բայց աւելի խոհեմութիւն և քաղաքականութիւն կը համարուի որ ազատական դահլիճը կարելի եղածին չափ երկար ատեն մնայ գործին գլուխը, և ի հարկին միայն միւս կուսակցութեան երեւելիները ձեռնարկեն փոթորիկին գլուխ տալու և ազգն ու երկիրը վերականգնելու դժուարին գործին։

ՆԱԽԱՐԱՐԱԿԱՆ ՏԱԳՆԱՊԸ ՍԵՐՊԻՈՅ ՄԷՋ.— Հաւանականաբար պիտի իյնայ Պ. Վլատան Ճորճէվիչի դահլիճը, մէկ երկու շաբաթ ի վեր եւրոպական թերթերը այդ անկումին վրայ գուշակութիւններ կ'ընեն։ Կ'ըսուի թէ Պ. Վլատան Ճորճէվիչ դիտմամբ իրեն համար բաց կը թողու Բարիզի սերպական դեսպանութիւնը, մէկ միւս կողմէ հաւանական կը նկատուի որ հանգուցեալ Պ. Կարաշանինի պիտի յաջորդէ Պ. Նովաքովիչ պետական անձնաւորութիւնը, որ ծանօթ պատմագիրն է սերպ ազգին։

ԿԻՆԵՐԸ ՓԱՍՏԱԲԱՆ ԿՐՆԱ՞Ն ԸԼԼԱԼ.— Այս խնդիրը Ֆրանսայի համար գոնէ ի մօտոյ պիտի լուծէ ֆրանսական խորհրդարանը։ Օր. Շովէն ուզեց փաստաբանութիւն ընել, բայց Բարիզի դատարանը վճռեց թէ օրէնսդրութեան ներկայ վիճակին մէջ, կինը չի կրնար փաստաբանի երդումը ընել, ոչ ալ հետեւաբար փաստաբանի պաշտօն վարել։ Դատարանին այս պատահական վճիռին վրայ Պ. Պ. Լէոն Պուրժուա, Լըվէյկ, Բօլ Տ'շանէլ և Բուանքարէ առաջարկութիւն մը ստորագրեցին, և ձեռնարկեցին խնդրել խորհրդարանէն որ այդ անլուր արգելքը վերցուի և գեղեցիկ սեռը ալ աւելի ազատ դատեր պաշտպանէ այրերու պէս։ Ահա առաջարկութեան պատճէնը. «Գիտութեանց պսակաւորի կամ իրաւաբանութեան վարդապետի վկայական ունեցող կիները պէտք է արտօնուին ընելու այն երդումը, որ կը պահանջուի փաստաբաններէն և այս վերջիններուն պաշտօնը կատարելու, արդէն գտնուած օրէնքներուն համեմատ։» Առաջարկութեան հեղինակները դիտել կու տան թէ ներկայ ժամուս ազատ ասպարէզներէն միայն փաստաբանութիւնն է որուն մուտքը արգիլուած է կիներուն, կը պնդեն թէ այդ պաշտօնը միւսներուն պէս պէտք չէ զլացուի կիներուն, վասն զի կիներն ալ էրիկ մարդերուն պէս պարտաւորուած են աշխատիլ ապրելու համար պատուաւոր և պարկեշտ կերպով. ուրեմն անոնք ալ պէտք է կարենան աշխատիլ իրենց կարողութեանց համեմատ։ Տեսնենք խորհրդարանը ինչ պիտի որոշէ։

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ՆԱՒԱՅԻՆ ՎԱՐԿԵՐՈՒՆ ԱՌԹԻՒ— Արդէն քանիցս գրեցինք թէ վարկերու յանձնաժողովին մէջ կաթոլիկ կուսակցութեան անդամները, որոնց մէջ մանաւանդ այդ կուսակցութեան պետ Պ. Լիպպէր, համամիտ գտնուած էին ինչ ինչ վերապահութիւններով կառավարական ծրագրին. Հիմա նոյն օրինագծին յօդուածները մաս առ մաս կը կարդացուին Րայխսթակին մէջ և տեղի կուտան բաւական բուռն վիճաբանութեանց։ Համբէշ կամք հաստատեց թէ կաթոլիկ կուսակցութեան մեծամասնութիւնը պիտի քուէարկէ կառավարական ծրագիրը, թէեւ փոքրիկ մաս մը, մանաւանդ Պավիերիոյ քանի մը կաթոլիկ երեսփոխանները կը մերժեն ընդունիլ զայն։ Րայխսթակին նախկին նախարարապետ Պ. Ֆոն Լէվէձով յանուն պահպանողականներուն յայտարարեց թէ օրէնքին ընդունելութիւնը պիտի աւելցնէ Գերմանիոյ ազդեցութիւնը ծովերու վրայ և Եւրոպայի համար խաղաղութեան նոր երաշխաւորութիւն մը պիտի ըլլայ։ Շէօնլանք ընկերվարականը յանդիմանեց կաթոլիկ կուսակցութիւնը թէ կ'ուրանայ Վինտհորսթի աւանդութիւնները և հարցուց թէ ինչ գնով ձեր աջակցութիւնը ծախեցիք կառավարութեան։ Առեւտրականը ժողովականներու ծիծաղը շարժեց ծաղրելով Չինաստանի մէջ Հայնրիխ իշխանին ճամբորդութիւնը, ճամբուն անհատնում ընթացքը, նաւուն կրած զանազան վնասները։ «Իշխանը աղէկ պիսիքլէթ նըստող մը կրնայ ըլլալ, բայց խեղճ ողորմելի նաւաստի մըն է։» Պառոն Հէյթլինկ պատասխանեց թէ Պ. Վինտհորսթ պատեհականութեան ոգի մը ունէր. Ներկայ կաթոլիկ կուսակցութեան ընթացքին ինք ալ պիտի հաւնէր, հիմա ժամանակը չէ կառավարութեան դէմ կռուի քաղաքականութեան մը հետեւիլ։

Վերջապէս միայն ընկերվարականները, Կուէլֆեանք, լեհերը, գերման ռամկավար կուսակցութիւնը և կեդրոնին փոքրամասնութիւնը հակառակեցան ծրագրին։ Ռաձիվիլ իշխան խօսք առաւ արդարացընելու համար Լեհերուն ընդդիմադիր ընթացքը, որ նախապէս նպաստաւոր էր կայսեր ծովային քաղաքականութեան։ Իսկ հիմա ծրագիրը կը մերժեն, կռուած ըլլալու համար բրուսիական կառավարութեան ներքին քաղաքականութեան դէմ, որ պատերազմ յայտարարեց Պոզնանիոյ լեհ ժողովրդին և անոր լեզուին դէմ։ Ներքին գործոց խորհրդականը Պ. Բոզատովսքի պաշտպանեց կառավարութեան ընթացքը և հերքեց թէ նախարարութիւնը նպատակ ունի բոլորովին գերմանացնել լեհ գաւառներուն բնիկ ժողովուրդը. կառավարութեան շահն ու պարտքը կը պահանջէ, յայտարարեց, որ գերմաններուն քաղաքական և տնտեսական կացութիւնը և գերմաներէն լեզուին կացութիւնը հաստատուն պահէ, բայց Բրուսիոյ լեհ հպատակները գերմաներէն խօսող հպատակներուն հետ հաւասար կը բռնուին։ Վիճաբանութիւնը տակաւին պիտի շարունակուի։

ՎԻԼՀԷԼՄ Ա.Ի ԱՐՁԱՆԻՆ ԲԱՑՈՒՄԸ.— Վիլհէլմ Բ.ի սպասուն ի պատիւ Վալհալլայի մէջ կանգնուած արձանին բացման ատեն Պավիերիոյ խնամակալ իշխանը ճառ մը արտասանելով, Վիլհէլմ Ա.ը հռչակեց իբրեւ հիմնադիր գերմանական նոր կայսրութեան։ Ֆրետերիք-Հայնրիխ իշխան՝ Վիլհէլմ Բ.ի ներկայացուցիչը, պատասխանեց շնորհակալ ըլլալով Լուիթփոլտ իշխանին խօսքերուն և գերման առաջին կայսեր կիսարձանին բացման համար, որ պիտի ամրացնէ Պավիերիոյ և Բրուսիոյ բարեկամական կապերը։

ԼՈՐՏ ՍՈԼԶՊԸՐԻ.— Անցեալ Դշ. օր Անգլիոյ նախարարական ժողովը յանկարծական գումարում մը ունեցաւ, ինչպէս գրեցինք։ Տէյլի Քրոնիքլ այս գումարման իբրեւ պատճառ կը դնէ հետեւեալը.

Լորտ Սոլզպըրի իր բժիշկներուն խորհրդին վրայ ստիպուեցաւ իր պաշտօնակիցներուն զեկուցանել թէ կը փափաքի քաշուիլ ոչ թէ միայն արտաքին գործոց, այլ նոյն իսկ նախարարապետի պաշտօնէն։ Այս է պատճառը որ ժողովը յանկարծ գումարուեցաւ և բանակցութիւններ կատարուեցան արտաքին գործոց պաշտօնատան մէջ, և Տէվընշայրի դուքսը քանի մը անգամ այցելեց Երեսփ. ժողովին։ Միւս կողմէ կ'ըսուի թէ նախարարապետը կը կարծէ որ մինչեւ իր Լոնտոն վերադառնալու ժամանակ, Նիժէրի մասին անգլօ-ֆրանսական վէճը և բանակցութիւնները պիտի աւարտին։

ԿԼԱՏՍԹՈՆԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆ ԱՌԹԻՒ.— Պ. Հէնրի Կլատսթըն՝ նշանաւոր քաղաքագէտին զաւակը՝ մամուլին միջոցաւ հետեւեալ ծանուցումը հրատարակած է իր հօր հիւանդութեան մասին. «Ժամանակէ մը ի վեր Պ. Կլատսթընի բժիշկները մտատանջութեան մէջ էին անոր ջղաձգական ցաւերուն համար։ Վերջին ատեններս ախտանիշերուն մէջ երեւցած ինչ ինչ փոփոխութիւններ բժշկական խորհրդակցութիւն մը անհրաժեշտ ըրին վիրաբոյժի մը հետ, և որոշուեցաւ թէ հիւանդին համար շահ մը չի կայ Պըրնմաութին մէջ իր բնակութիւնը երկարելու։ Ուստի խորհուրդ տուին Հաւրտըն վերադառնալ։ Խորհրդակցութիւնը կատարեցին Սըր Թոմաս Սմիթհ և Տր. Հապըրշըն մինչեւ 18 մարտ ուրբաթ օրը։»

Բայց Սըր Թոմաս Սմիթհ մերժած է ոեւէ մանրամասնութիւն տալ Պ. Կլատսթընի հիւանդութեան վրայ. այս մասին միայն թղթակիցին կրնամ խօսիլ, ըսաւ, եթէ ուզէ տեղեկութիւն առնել։ Միայն աս չափը ըսած է. «Աւելորդ է ըսել թէ Պ. Կլատսթըն խիստ հիւանդ է, և պէտք է յիշել որ 88 տարեկան է։» Պըրմինկամի Բօսթը կը հաստատէ Սանտէյս Րէֆէրի քանի մը շաբաթ առաջ տուած տեղեկութիւնը թէ նշանաւոր քաղաքագէտին բուն հիւանդութիւնը քթին ոսկորին փտութիւնն է, որ սաստիկ ցաւեր կը պատճառէ անոր։ Կարելի է բաւական պարզ վիրաբուժական գործողութիւն մը ընել, բայց հիւանդին տարիքը նկատի առնելով չեն համարձակիր ընել զայն։ Հօրտընէն առնուած վերջին լուրերը կ'ըսեն թէ Պ. Կլատսթըն աղէկ գիշեր անցուցած չէ իր ճամբորդութենէն վերջը և թէ երկրորդ օրը (անցեալ ԴՇ.) ամբողջ անկողնի մէջ անցուց։

ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ ՄԻՒՍ ԱԶԳԵՐԸ.— Հնդկաստանի բաժինին նախարար Լորտ Ճորճ Համիլթըն հետեւեալ ճառը արտասանեց իր ընտրողներուն առջեւ. «Անգլիոյ և միւս ազգերուն միջեւ եղած տարբերութիւնը աս է թէ Անգլիա իր երկրային կալուածները վաճառականութեամբ ընդարձակած է, մինչդեռ միւսները իրենց վաճառականութիւնը հողային կցումներով միայն կրնան կատարել։ Արդի բոլոր դժուարութեանց պատճառը ա՛յն փափաքն է, զոր ունին միւս պետութիւնները իրենց վաճառականութիւնը ծաղկեցնելու։ Այդ պետութիւնք կատարելապէս իրաւունք ունին Անգլիոյ միջոցներուն նմանելու, բայց Անգլիա ալ իրաւունք ունի հսկելու դաշնագրութեանց գործադրութեան։ Իբրեւ անդամ կառավարութեան, պատճառ մը չեմ տեսներ որ բոլոր արդի դժուարութիւնները խաղաղ և պատուաւոր կերպով չկարգադրուին։»

ԱԶԱՏԱԿԱՆՆԵՐԸ ՄԵՌԱԾ ՉԵՆ ԱՆԳԼԻՈՅ ՄԷՋ.— Ազատական կուսակցութիւնը իր պատուիրակները Լայսէսթէր ղրկեց իր տարեկան համաժողովը գումարելու համար Տր. Սբէնս Ուոթսընի նախագահութեան տակ։ Կուսակցութեան զանազան հաստատութիւններէն հազարէ աւելի անձեր նոյն քաղաքին ընդարձակ մէկ սրահին մէջ բազմելով որոշումներ քուէարկեցին, որոնցմով կը դատապարտեն Սօլզպըրի—Չէմպըրլէյն կառավարութեան արտաքին, գաղթային և հնդկական քաղաքականութիւնը։ Ամէնէն աւելի մտիկ ըրին Ճոն Մորլէյի ընդդիմադիր ճառին։ Շատ կտրուկ ոճով խօսեցաւ թէ հարկ անհրաժեշտ է համաձայնութեան մը գալ Ֆրանսայի հետ արեւմտեան Ափրիկէի մասին։

ՍՊԱՆԻԱ ԵՒ Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ.— Համաժողովին ճինկօները արդէն պատրաստած են իրենց պատերազմագրգիռ վիճաբանականները Մէյնի կորստեան տեղեկագրէն վերջ տեղացնելու համար Սպանիոյ դէմ. Կէլլինկըր ծերակուտական՝ որ Քուպայէն կը վերադառնայ, ուր գացած էր ճինկօ մամուլին նիւթ հայթայթելու համար, Սպանիացիներուն հակառակ ճառ մը արտասանեց և ապստամբները գովեց։ Քուպայի անձկութեան վրայ խօսելով ըսաւ. Կարմիր Խաչի ընկերութիւնը ապացոյց ունի իր ձեռքը թէ 425,000 Քուպայցիք արդէն անօթի մեռած են և 200 հազար ալ ի մօտոյ պիտի մեռնին։ Մէյնի գործին ակնարկելով՝ յայտարարեց որ, եթէ ապացուցուած է որ 250 ամերիկացի նաւաստիներ զոհ գացած են, ասի այլ եւս իրաւարարութեան խնդիր չէ, այլ Մ. Նահանգաց համար պատուոյ և արժանապատուութեան խնդիր մըն է։ Կէլլինկըր կարծիք յայտնեց որ, եթէ այսօր կցումը կարելի չէ, կղզին գոնէ պէտք է անկախ ըլլայ։

Ծովային նախարարը որոշեց գնել ութը հին մէկ աշտարակով լրատար շոգենաւեր։ Որոշուեցաւ նաեւ ետ կանչել Հաւանայի մէջ գտնուող ամերիկացի ծովային սպաները։

Հակասպանիական ցոյցերը—ասոնք միայն պակաս էին—սկսած են սաստկանալ Մ. Նահանգաց մէջ։

Ջիքաղօ նաւահանգիստ սրահի մը մէջ ընկերութիւն մը գլխաւոր պարահանդէսի մը տուած միջոցին՝ հետեւակ զօրքի տարազով խումբ մը ծպտած մարդիկ յանկարծ թատերաբեմին վրայ երեւցան և հոն փոքրիկ նաւ մը դրին որ՝ որպէս թէ Մէյնը կը ներկայացնէ։ Իսկոյն բեմին մէկ անկիւնէն դուրս ելաւ սպանիական համազգեստով սպայ մը, և նաւուն տակ հրթիռ մը դնելով զանի բռնկցուց։ Այն ատեն ամերիկեան զինուորները առաջ նետուեցան և կռիւ մղեցին ուրիշ տասներկու հոգիներուն դէմ, որ կարծեցեալ սպանիացի զինուորներ էին։ Այս վերջինները ամէնքը սպաննուեցան, և սրահին մէջ գտնուող 2000 հոգի խանդավառ ծափահարութիւններ կ'ընէր։ Այս տեսարանէն վերջ ուրիշ նմանօրինակ կռիւ մըն ալ մղուեցաւ։ Սպանիացի զօրքերը սպաննուեցան, Ամերիկացիք անոնց ոտքերէն քաշեցին քաշքշեցին, մինչդեռ սպանիական դրօշը փոշիին մէջ ձգուած էր։ Տէլաւարի մէջ սուտ ձայն հանած էին թէ Հաւանայի ամերիկեան հիւպատոսը սպանիացիներէն սպաննուած էր. յիսուն չափ ուսանողներ փողոցները պտտեցան Սպանիոյ դէմ թշնամական աղաղակներ արձակելով և սպանիական դրօշ մը այրելով։ Նիւ-Պրունսվիքի մէջ ուսանողները պատկերի մէջ կախեցին Սպանիոյ նախորդ դեսպան Պ. Տիւպիւի տը Լոմը։

Պլանքօ մարաջախտ թող չի տուաւ որ Ամերիկացիք ուժանակով ջնջեն Մէյնի մասերը։ Պ. Սակաստա շատ գոհ մնաց մարաջախտին այս ընթացքէն։

ՌՈՒՄԱՆԻԱ ԵՒ ՊՈՒԼԿԱՐԻԱ.— Միջադէպ մը պատահած է երկու կառավարութեանց միջեւ Դանուբի մէջ գտնուած կղզիի մը առթիւ, զոր Ռումանիա իւրացնել կ'ուզէ։ Սիլիսթրիի և Սիմիչի միջեւ երկու կղզիներ կան, Էշէք-Ատասը և Քօլամաթը, որոնց առաջինը մինչեւ հիմա Պուլկարիոյ կը վերաբերէր և վերջինը Ռումանիոյ։ Դանուբի նաւերը սովոր առաջ այդ երկու կղզիներուն միջեւէն կ'անցնէին, բայց այս վերջին տարիներուս աւազի կոյտեր բարձրացան կղզեակներուն դէմ և վերջապէս զանոնք իրարու կապեցին։ Հետեւաբար նաւերը ստիպուեցան իրենց ուղեգիծը փոխելով Էշէք-Ատասի և Պուլկար եզերքին միջեւէն նաւել։ Այս պարագան առիթ մը սեպուած է ռումանական կառավարութեան համար կղզին պահանջելու որ մինչեւ հիմա Պուլկարիոյ կը վերաբերէր։ Պուլկար կառավարութիւնը Ռումանիոյ այդ պահանջումը չընդունիր։

(Մոնիթէօռ)

ԶԱՆԱԶԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՑԻՆԿՈՅԷ ՔԱՂԱՔ ՄԸ.— Կատակ մի կարծէք, այդ քաղաքը իրօք կայ Թրանսվալի մէջ և Պէյրա կը կոչուի։ Վեց ամսուան մէջ շինուած այդ ցինկոյաշէն եզական քաղաքը՝ ուր մարդիկներէն, տնաստուններէն, ծառերէն և կարգ մը ասոնց յարակից բաներէ զատ ամէն բան ցինկոյէ շինուած է, չտեսնուած տեսարան մը կը պարզէ ականատեսին աչքերուն։

18 ՏԱՐԵԿԱՆ ՈՃՐԱԳՈՐԾ ՄԸ.— Սէն գետին նաւավարներէն մէկուն կինը առջի կիրակի երկու տղաքը հետը առած, էրկանը նաւակով պտոյտ մը կ'ընէ գետին երկայնքը։ Բաւական ատեն ծովուն վրայ մնալէ ետքը տուն կը վերադառնայ և սենեակէն ներս մտնելով զարմացմամբ կը տեսնէ որ ամէն բան տակն ու վրայ եղած է հոն, Դեռ զարմանքէն չուշաթափած, անկողնին վարագոյրը շարժիլ կը սկսի և տասնըութը տարեկան երիտասարդ մը խեղճ կնոջ վրան նետուելով, կը զգետնէ զայն ու կը սկսի կոշիկին կրունկովը անոր դէմքին ու կուրծքին զարնել։ Այդ միջոցին տղաքը սարսափահար պոռալ կը սկսին և փողոցին անցորդներն ալ փախչող մարդ մը տեսնելով կ'իյնան ետեւէն ու վերջապէս կը բռնեն զայն։

Խեղճ կինը դեղարանի մը մէջ նախնական դարմանները ստանալէ ետքը, հիւանդանոց կը փոխադրուի. իր վիճակը շատ ծանր է։

ԳՈՂԵՐՈՒ ՏԵՂ ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԱԾ.— Նախընթաց գիշեր, Շանզ-Էլիզէի նուագարաններէն մէկուն պահապանը յանկարծ կ'արթննայ իր շունին հաչիւններէն և շուտ մը հագուելով փողոց կը վազէ։ Մօտակայ ճաշարանի մը առջեւ երկու հոգի կը ջանային դուռը բանալ։ Պահապանը զանոնք տեսնելով, ատրճանակէ հինգ հարուած կը պարպէ վրանին բայց չի կրնար մէկն ալ վիրաւորել։ Ատրճանակին ձայնը առնելով, մէկ քանի ոստիկաններ կը հասնին և գործը հասկնալէ ետքը կը սկսին շրջակաները խուզարկել և իրաւ ալ պարտէզի մը մէջ կծկած երկու մարդ կը գտնեն և կը տանին մօտակայ պահականոցը։ Հարցաքննութեան միջոցին մարդիկը կը հասկցնեն թէ իրենք չէին գողերը, հապա միայն առանց բնակարանի դատարկաշրջիկներ։ Խնդիրը հոն է որ պիտի կրնա՞ն հաստատել իրենց ըսածը. հակառակ պարագային՝ մինչեւ ճշմարիտ գողերուն գտնուիլը պիտի մնան ոստիկանապետին տրամադրութեան տակ։

ՎՏԱՆԳԱՒՈՐ ԽԵՆԴ ՄԸ.— Քառասունհինգ տարեկան մարդ մը, Ֆրանսուա Տըգօ, ասկէ առաջ գլխուն վերնայարկը վարձու տուած ըլլալուն, յիմարանոց փոխադրուած էր. անցեալ օր ինչպէս կ'ըլլայ կը փախչի յիմարանոցէն և տուն վերադառնալով կը համոզէ կինը թէ բժիշկները իր ապաքինումը հաստատած ու արձակած են զինքը։ Մինչեւ հոս աղէկ... բայց իրիկուան դէմ, յանկարծական տագնապէ մը բռնուած, նորէն կը փախչի և կացին մը առնելով, առաջ խոհանոցին անօթները և վերջը կահկարասին կը սկսի կոտրտել։ Ետքը այդ ամէնը սենեակին մէջտեղը բրգաձեւ դիզելով կը պատրաստուի կրակի տալու, երբ ոստիկանները՝ որոնց լուր տրուած էր, կը հասնին։ Սոսկալի կռիւ մըն է կը սկսի ոստիկաններուն և խենդին միջեւ։ Վերջապէս կը յաջողին կացինը խլել ձեռքէն և զինքն ալ լաւ մը կապելով նորէն յիմարանոց ղրկել։

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆ

Լոնտոնէն կը գրեն Մարտ 25 թուականով.

Խորհրդարանը ընդունեց այն օրինագիծը, որով բրիտանական կառավարութիւնը կ'արտօնուի երաշխաւորել հելլենական փոխառութիւնը։

Սըր Մ. Հիքս-Պիչ յայտարարեց թէ փոխառութիւնը 6,800,000 անգլ. ոսկիի կը բարձրանայ, այսինքն 170 միլիոն ֆր. Յունաստանի նիւթական հաւասարակշռութեան 1903ին պէտք է սպասել։ Այս փոխառութենէն, 3,800,000 անգլ. ոսկին Թուրքիոյ պիտի վճարուի իբրեւ պատերազմական և անհատական վնասներու տուգանք։ 1,200,000 անգլ. ոսկիի գումար մը նիւթացոյցին բացը գոցելու պիտի ծառայէ։ 5,000,000 անգլ. ոսկիի փոխառութիւն մը պիտի կնքուի, երբ հարկ եղած պայմանները որոշուին։

Մէկ միլիոն անգլ. ոսկիի ուրիշ գումար մըն ալ չարժուն պարտքը փոխելու պիտի գործածուի. փոխառութեան գումարին Միացեալ Մասը, 800,000 անգլ. ոսկի, մաս առ մաս պիտի տրուի, երբ ելմտացոյցին մէջ բացեր տեսնուին: Փոխառութիւնը $2^1/_2$ 0/0 տոկոսով պիտի տրուի. առաջին հինգ տարիներուն Յունաստան $2^1/_2$ 0/0 տոկոս պիտի վճարէ. յետոյ $^3/_3$ 0/0: Փոխառութիւնը 53 տարիէն հատուցանելի է: Փոխառութեան գումարները գոնթռոլի յանձնաժողովին տրամադրութեան տակ պիտի դրուին: Պատերազմական տուգանքը պիտի վճարուի վեց մեծ պետութեանց և Յունաստանի միջեւ որոշուած պայմաններուն համաձայն:

Սըր Հիքս-Պիչ աւելցուց նաեւ թէ կարծիքի փոխանակութիւն մը կատարուեցաւ անգլիական և միւս կառավարութեանց միջեւ, փոխառութիւնը հրապարակ հանելու Թուականին և պատերազմական տուգանքի վճարման եղանակին համար:

—Անգլիական պատուիրակ Պ. Լաու քիչ ատենէն Աթէնք կը սպասուի, փոխառութեան ստորագրուած պայմանագրութեամբ: Կը հաւաստեն թէ Պ. Լաու գոնթռոլի յանձնաժողովին Անգլիոյ [illegible] ներկայացուցիչը պիտի ըլլայ:

ՀԵՌԱԳԻՐ

ՓԱՐԻԶ, 27 Մարտ.— Խորհրդարանին մէջ Պ. Հանօթօ, Բասքալ Կուսէյի հարցապնդումին պատասխանելով յայտարարեց թէ կատարեալ համաձայնութիւն մը կը տիրէ Ֆրանսայի, Անգլիոյ և Ռուսիոյ միջեւ՝ 1. Հելլենական փոխառութեան վրայ, 2. Կրետէի խնդրին վրայ որուն լուծումը մօտալուտ է, և 3. Չինաստանի հողային ամբողջութեան վրայ՝ որ գլխաւոր պայմանն է խաղաղութեան պահպանումին:

—«Հակահրեայ» թերթին անօրէն Պ. Մաքս Ռէժիսը բանտէն առժամապէս արձակելու խնդիրը մերժուեցաւ:

—Սոսկալի փոթորիկը՝ որուն պատճառաւ Անգլիոյ և Ֆրանսայի միջեւ հաղորդակցութիւնները ընդհատուած են, կը ստիպէ Լորտ Սօլզպըրին Ֆրանսայի հարաւային կողմը ընելիք ճամբորդութիւնը քանի մը օրուան համար յետաձգելու:

—Արդարութեան պալատին մէջ հաւանական կը նկատուի թէ Զօլայի դատը պիտի վերաքննուի:

—Հաւանականաբար Բարիզի մէջ բանաժողով մը պիտի գումարուի հելլենական փոխառութեան Թուականը և վերջին պայմանները որոշելու համար:

—Սպանիոյ և Ամերիկայի միջեւ ցըրտութիւնը ա՛լ աւելի կը սաստկանայ:

—Սպանօ-ամերիկեան վէճին առաջ բերած անհանգստութենէն մեծ անկումներ կրեցին եւրոպական սակարանները:

ՍՕՖԻԱ.—Կ'ըսեն թէ Սթամպուլովի սպաննիչը ձերբակալուած է:

ՊԷԼԿՐԱՏ.—Սքուբչինան լուծուեցաւ: Նախարարութիւնը պիտի որոշէ նոր ընտրութիւններուն Թուականը,

ՎԱՇԻՆԿԹՕՆ.— Շէյլ հրամանատար հրաման ընդունած է ճամբայ ելլել Համբթընէն՝ արագընթաց նաւախումբով մը:

—Մաք Քինլի նախագահ Սպանիան պիտի հրաւիրէ դադրեցնել Քուպայի պատերազմը՝ կղզիներուն նպաստաւոր պայմաններով. հակառակ պարագային Մ. Նահանգները զինու զօրութեամբ պիտի միջամտեն: Նախագահը կը յուսայ թէ չատ դժուար չէ խաղաղական լուծման մը յանգելու:

ՀՌՈՄ.—Խորհրդարանը մերժեց Պ. Նօվիլլի օրակարգը որ կ'առաջարկէր պատերազմական նաւերը ծախելէ առաջ օրէնքի ծրագիր մը պատրաստել այդ մասին և ընդունեց Պ. Նիքքօթէրի օրակարգը՝ որ հաւանութիւն կը յայտնէր կառավարական յայտարարութիւններուն: Խորհրդարանը առաջիկայ ապրիլ 14ին պիտի գումարուի,

ՎԻԷՆՆԱ.— Պուլկարիոյ Ֆէրտինանտ իշխանին այցելեց Թուրքիոյ դեսպան Մահմուտ Նէտիմ պէյ:

ՄԱՏՐԻՏ.—Երեսփ. ընտրութիւնները այսօր վերջացան: Կառավարութիւնը ահագին մեծամասնութիւն մը վաստկած է:

—Սպանիացիք Ամերիկայի ընթացքը չատ թշնամական կը գտնեն իրենց նկատմամբ. պատերազմը անխուսափելի կ'երեւայ:

ՊՐԷՄԷՐՀԱՎԷՆ—Երէկուան հացկերոյթին Վիլհէլմ Կայսրը բաժակ առաջարկեց Լոյտի նաւային ընկերութեան և Պրէմ քաղաքին համար: Յետոյ Կայսրը բաժակ մըն ալ Պիզմարք իշխանին առողջութեան համար առաջարկեց, անոր զինուորական ծառայութեան վաթսունամեակին առթիւ: Կայսրը երախտագիտութեամբ յիշեց նախկին նախարարապետին գերմանական հայրենիքին մատուցած ծառայութիւնները:

ԱՅՍ ՕՐՈՒԱՆ

ՄԷՅՆԻ ՏԵՂԵԿԱԳՐԻՆ ԱՌԹԻՒ

Այս օրուան սուրհանդակով առնուած եւրոպական թերթ մը Մէյնի արկածին սպանիական քննիչ յանձնաժողովին հեռագիրը այսպէս դրած է. «Սպանիական յանձնաժողովը Մէյնի արկածը կը վերագրէ ներքին պատահական պատճառներու», մինչդեռ հոս մեզի հաղորդուած հեռագիրը «արտաքին» պատահական պատճառներու կը վերագրէր:

Ուրեմն տակաւին ճիշդ բան մը չենք գիտեր գոնէ սպանիական յանձնաժողովին տեղեկագրին վրայ, մինչեւ որ կամ հոսի գործակալութիւնը կամ եւրոպական թերթը ուղղեն իրենց սխալը:

ՄԱՏՐԻՏ, 28 Մարտ.— Եթէ Ամերիկա Մէյնին համար Սպանիայէն տուգանք պահանջէ, այս վերջինն ալ քանի մը միլիոն տոլար պիտի պահանջէ, Ամերիկայէն Քուպա գացող հրոսակներուն պատճառած վնասներուն համար:

—Մամուլը խիստ գրգռուած է: Իմփարսիալ կ'ըսէ թէ մեծ պետութիւնք ալ չեն կրնար միջամտութիւն մը ընել, քանի որ իրենց ուշադրութիւնը Ծայրագոյն Արեւելքի մէջ կեդրոնացած է:

—Այսօր ամերիկեան դեսպան զօր. Ուտուֆորտ սպանիական կառավարութեան հաղորդեց Մէյնի արկածին ամերիկեան քննիչ յանձնաժողովին տեղեկագիրը:

ՀԱՎԱՆԱ.— Ապստամբները դէպի արեւմուտք քալել կ'ուզեն, բայց Բանտօ և Պինոյ զօրավարները կ'արգիլեն անոնց շարժումը:

ՀՌՈՄ.— Պապը ճառ մը արտասանելով կարտինալներու ժողովին մէջ, պապական իշխանին անփոխարինելի իրաւունքները պահանջեց, և ցոյց տուաւ անոր ներկայ դժուարին կացութիւնը: Յետոյ խօսեցաւ Մելքիթ Յոյներուն պատրիարքին ընտրութեան մասին:

—Իտալական օրաթերթերը սպանօ-ամերիկեան վէճը խիստ ծանրացած կը նկատեն, և կը կարծեն թէ եւրոպական պետութիւնք չէզոք պիտի մնան: «Բօբոլօ» պատերազմը անխուսափելի կը նկատէ:

ՆԻՒ ԵՈՐՔ.— Ձիւներուն հալելէն և անձրեւներէն անցեալ չաբաթ օրէն ի վեր սաստիկ կը հեղեղուին Օհիօ, Ինտիանա, Իլինոյզ, Վիրճինիա և Բէնսիլվանիա նահանգները: Ողողումները կը չարունակեն, բազմաթիւ ընտանիքներ իրենց տուներէն հեռացած են, չատ գործարաններ փակուած կը մնան:

ԼՈՆՏՈՆ.— Ճէքլի գնդապետ 1900 ի Արուեստահանդէսին քոմիսէր կարգուեցաւ Մեծ Բրիտանիոյ կողմէն:

—Փոթորիկը դադրած ըլլալով, այսօր Լորտ Սօլզպըրի Ֆրանսա մեկնեցաւ. հաւանականաբար Նիս պիտի երթայ:

Ս. ՊԵՏՐՍՊՈՒՐԿ 28 Մարտ.— Ռուս կառավարութիւնը հրամայեց անմիջապէս սկսիլ Մանչուրիոյ երկաթուղիին չինութեան, որ մինչեւ Բորթ-Արթուր պիտի երկարի:

ՎԱՇԻՆԿԹԸՆ.—Ամերիկեան տեղեկագիրը պայթումը կը վերագրէ ընդծովեայ ականի մը, որ նաւուն տակը դրուած էր, բայց իրողութեան պատասխանատուութեան վրայ բան մը չըսեր:

ԱԶԳԱՅԻՆ

Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրը Ազգ. Պատրիարքարան չկրցաւ երթալ երէկ, և իր բնակարանին մէջ օրուան կարեւոր գործերու կարգադրութեամբ զբաղեցաւ.

—Ուսումն. Խորհրդին ատենադպիր Բերբերեան Պօղոս և անդամներէն Յակոբ Գուրգէն էֆէնտիները Ս. Պատրիարքին ներկայացան, երէկ իր բնակարանին մէջ, և վարժապետանոցի ծրագրին վերջնական ձեւին վրայ խորհրդակցութիւն մը ունեցան: Այս ծրագիրը մօտերս պիտի ներկայացուի Քաղ. Ժողովին:

Յիշեալ էֆէնտիները Պետական հինգ վարժարանները ղրկուելու համար մայրաքաղաքիս Ազգ. վարժարաններէն ընտրուելիք 25 ուսանողներու մասին ալ կարծիքներու փոխանակութիւն մը ունեցան Ս. Պատրիարքին հետ:

—Շապին Գարահիսարէն Ս. Պատրիարքին հասած հեռագիր մը կը տեղեկանանք թէ տեղւոյն առաջն. Տեղապահ Տ. Սմբատ Ծ. Վ. Սաատէթեան չաբաթ օր ողջամբ հասած է իր պաշտօնատեղին:

—Մելիքեան Մկրտիչ էֆէնտի կիրակի առտու Պօյաճը գիւղ երթալով Ս. Պատրիարք Հօր հրահանգին համաձայն տեղւոյն միջադէպին քննութիւնը կատարած, և իր տեղեկագիրը Նորին Սրբազնութեան մատուցած ըլլալը մեր երէկուան թիւով ծանուցած էինք:

Այդ տեղեկագրին համեմատ, միջադէպը ծագած է տեղւոյն եկեղեցիի ժամկոչին պաշտօնէ դադրեցուցուած ըլլալէն՝ Թաղ. Խորհրդի անօրինութեամբ, մինչդեռ հակառակ կուսակցութիւն մը, որ քանի մը անձէ կը բաղկանայ, որոնցմէ մէկն է Միհրանը, կը պնդէ որ ժամկոչը իր պաշտօնին վրայ մնայ:

Մելիքեան էֆէնտի յայտնած է այս վերջիններին որ երբեք իրաւունք չունին Թաղ. Խորհրդին գործառնութեանց միջամտելու և թէ իր դիտողութիւնները եթէ ունին, պարտաւոր է գրել Պատրիարքարանի և անկէ սպասել տնօրինութիւն մը: Մելիքեան էֆէնտի դադրեցուցած է իսկոյն ժամկոչը իր պաշտօնէն և խոստացած է Մայր եկեղեցիէն ուրիշ մը ղրկել. միւս կողմէ յանձնած է համոզել Թաղ. Խորհուրդը որ իր հրաժարականը ետ առնէ և առաջիկայ Զատկական տօներու մէջ եկեղեցին եւ դպրոցը երեսի վրայ չթողուին: Այս կերպով միջադէպը փակուած և խնդիրը վերջացած է:

—Տրապիզոնի Առաջն. Տեղապահ Տ. Խորէն Ծ. Վարդապետի յանձնարարութեամբ տիրացու Գրիգոր Համալեան մայրաքաղաքս եկած է, Կալաֆքալէ-Ալիպոն գիւղի եկեղեցիին վրայ քահանայ ձեռնադրուելու համար:

Յիշեալ գիւղը թէեւ Տ. Յովակիմ անուն քահանայ մը ունի, սակայն ծերութեան և անկարողութեան պատճառաւ քահանայագործելէ դադրեցուցուած է:

— Հայտէլպէրկի Համալսարանին մէջ Ս. Գրքի բաղդատական ուսման ուսուցչապետ փրոֆէսօր Մէրքս համալսարանական արձակուրդէ օգտուելով Պոլիս եկած է չարունակելու իր ուսումնասիրութիւնը արեւելեան լեզուներու վրայ:

Յիշեալ ուսուցչապետը երէկ գիշեր այցելեց Ս. Պատրիարքին և մէկ ժամու չափ տեսակցեցաւ Ն. Սրբազնութեան հետ:

—Սկիւտարի երեք Թաղերու Թաղ. խորհուրդները տեղւոյն Ազգատախնամի տնօրէն խորհրդին նորոգ ընտրութեանը համար ներքին կանոնագիր մը խմբագրած և յղած են Տնտեսական խորհրդին, խնդրելով որ անոր հաստատութիւնը փութացնէ որպէս զի տեղւոյն աղքատները անխնամ չթողուին:

Տնտեսական խորհուրդը յայտնելով որ կարեւոր սրբագրութիւններու կը կարօտի այդ կանոնագիրը, յանձնարարած է երեք Թաղերու բնակիչներէն երկերկու հոգիով խնամակալութիւն մը կազմել և անխնամ չթողուլ աղքատները մինչեւ կանոնագրի ձեւակերպութեան ամբողջացումը:

—Կը լսենք թէ Գումգաբուի չորից Թաղից Ազգատախնամի հրաւէրին համաձայն Տ. Գէորգ Սրբազան Երէցեան հաւանած է իր երբ եպիսկոպոս առաջին պատարագը ընել, ի հանգիստ հոգւոյ ննջեցեալ ազգատախնամի սատարողներուն և բաժանորդներուն:

—Գեր. Մելքիսեդեկ Եպիսկ. Մուրատեանց պատրաստած էր նչանաւոր ռուսահայ ուսուցիչ հանգուցեալ Պ. Պետրոս Շանչեանցի կենսագրութիւնը: Այս երկը որ «Լումայ» հանդէսին մէջ տըպուեցաւ, այս անգամ յատուկ հատորով ի լոյս ընծայուած է Թիֆլիսի Մ. Շարաձէ տպարանէն: Գեր. Մելքիսեդեկ Եպիսկ. այս աշխատութեան մէջ Պետրոս Շանչեանցի վրայ կենսագրական տեղեկութիւններ տալէ ետքը, ուսումնասիրած է անոր գրական և ուսուցչական գործունէութիւնը: Այս կենսագրութեան վրայ պիտի հրատարակենք յատուկ յօդուած մը:

—Սեբաստիայէն կը գրեն մեզ.

Սեբաստիոյ հարուստներէն Քարնեսողեան Մանուկ Մկրտիչ աղան կը մեռնի, և իր հազարաւոր ոսկիներուն մէջէն հազիւ կը բարեհաճի ազգին 16 ոսկի 40 ղրչ. բաժին հանել:

—Հիւանդանոցի Հոգաբարձութեան կողմէ հետեւեալը հաղորդուած է մեզ.

Ազգ. Հիւանդանոցի կից Արհեստանոցի աշակերտներու մէջ անցեալ օր իրարու դէմ ունեցած գժտութենէ մը առաջ եկած դէպք մը պատահած ըլլալով, Վարչական խնամակալութեան Ատենապետ Վսեմ. Էլիաս էֆէնտի և Ատենադպիր Մեծ. Կարապետ էֆէնտի Քիւրքճեան կիրակի օր Ազգ. Հիւանդանոց երթալով, մանրամասն քննութիւններ կատարեր են և նոյն գժտութեանց պատճառները բառնալու և ցաւալի հետեւանքը չկրկնուելու համար ազդու միջոցներ ձեռք առնելէ յետոյ, պէտք եղած կարգադրութիւնները ըրած են:

Հրատարակուեցաւ Հանրագիտակի Զրդ թիւը հետեւեալ պարունակութեամբ.

ՎԱՀՐԱՄԷՆ՝ Կրթութիւնը մեր մէջ.— Գ. ԲՈՒԱՏ՝ Արծաքանդ գիտական աշխարհէն.— ՎԱՐՈՒԺԱՆ՝ Վարժապետանոցէն առաջ.— Ն. ԹՈՐՈՍԼԵԱՆ՝ Ժողովրդական իրաւաբանութիւն.— Գ. ԲՈՒԱՏ՝ Պարտիզպանական— Տնկերկ և իր մչակութիւնը.— ԱՐԱՔՍԻ՝ Առտնին տնտեսականք— Խնձորին յատկութիւնը— Ախորժահամ ըմպելի մը— Սոխը իբրև հականեխիչ— Ցուրտերու մէջ յակինթ հասցնել— Բարիւղի ամանները մաքուր պահելու միջոցը— Թանիչի յարդարումը.— ՏԱՆՏԻԿԻՆ՝ Խոհանոցի բաժինը.— Նարինջի անուշ. գօնդօղ.— ԴԱՌՆԻԿ ԲԱՐՈՒՆԱԿԵԱՆ՝ Հայ լեզու.— ԲԱՐՈՂ՝ Սարօրդի (Վէպիկ).— ՄԱ. ՀԱՊՈԲԵԱՆ՝ Տիգրան էֆ. Զաւէնձեանի.

Հատը 40 փարայ

ՏՔԹ. Ե. ՄԱՍԻՍ

ԲԷՐԱ, ԹԱԳՍԻՄ ՓՈՂՈՑ Թիւ 10

Ամէն օր հիւանդ կ'ընդունի կէս օրէն սկսեալ իր տան մէջ. և կը դարմանէ մասնաւոր խնամքով ներքին հիւանդութիւնները տղայոց տկարութիւնները, մորթի, միզային ճանապարհաց և ծննդային գործարանաց ախտերը:

Չորեքչաբթի օրերը աղքատ հիւանդներ կ'ընդունի ձրիաբար:

Բչ. Եշ. Շբ. օրերը ժամ 9էն կ'այցելէ Նաեւ Սուլթան Մահմուտի դամբարանին քով Հ. Եմիրզեան էֆ.ի դեղարանը:

Վերջին լուրեր

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ

Գօնեայի կուսակալ անուանուեցաւ Պետական Խորհրդին օրէնսդիր ճիւղին անդամ Ֆէրիտ պէյ:

ՇՆՈՐՀՈՒԵՑԱՒ

[illegible] Մէհմէտ Սալիհ Շէյպի էֆ.ի Իւլայի Ա. աստիճան,

Մաքսային ժողովին անդամ Ահմէտ էֆ.ի Իւլայի Բ. աստիճան,

Այտընի գայմագամ Մալիք էֆ.ի Սալիսէի աստիճան:

ՊԱՏՈՒԱՆՇԱՆ

Էտիրնէի Ֆրանս. փոխ հիւպատոս Պ. Կիւսթավ Մէրլէի Գ. կարգի Մէճիտիէ:

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՁԵՌՆՈՒՑՈՒՄ

Սաքս Ալթէնպուրկի Լիւնէպ իշխանը Մեծն Էրնէսթին պատուանշանին Ա. աստիճանը նուիրեց կայս. Թիկնապահ Ահմէտ Ալի բաչայի. կայս. Իրատէ մը արտօնեց այդ պատուանշանին գործածութիւնը:

Բ. ԴՈՒՌԸ.— Շաբաթ օր Երուսաղէմի Յունաց Պատրիարքին Պոլսոյ փոխանորդը Տ. Արսէնիոս Բ. Դուռը գնաց և այցելութիւն մը տուաւ Բարձր. Մեծ Եպարքոսին,

Ռուսիոյ դեսպան Պ. Զինովիեֆ Ա. Թարգման Պ. Մաքսիմոֆի ընկերակցութեամբ երէկ Բ. Դուռը գնաց և տեսակցեցաւ Բարձր Մեծ Եպարքոսին և արտաքին գործոց նախարարին հետ:

ԿՐԵՏԷ.—Հանեայէն կը հեռագրեն թէ Այանիգօլա կեցող իտալական մարտանաւէն երկու սպայ ցամաք ելած ատեն, մէկ քանի աւազակներ անոնց վրայ յարձակելով, սպաներէն մէկուն քսակը եւ ժամացոյցը առին, բայց երկրորդը դժկամակելով իր քսակը տալ, երկուքն ալ վիրաւորեցին: Ծովակալները երկար խորհրդակցութիւն մը ունեցան, իտալացի սպաները վիրաւորող աւազակներու մասին:

—Գոնտիայէն եկած հեռագիր մը նախելով, ազդու միջոցներ ձեռք առնուած են Սիթիայի իսլամներուն 150 ոչխարները տանող ապստամբները հալածելու եւ անգամ մըն ալ անոնց յարձակումներուն տեղի չտալու համար:

—Կրետէ գտնուող Նիքօլա ռուս զրահաւորը Մարտ 30ին Քրոնչդատ պիտի երթայ:

ԹՈՒՐՔԻԱ ԵՒ ՏԱՆԸՄԱՐՔԱ.—Պրիւքսէլի օսմ. դեսպան Գարաթէոտորի էֆ. կայս. կառավարութեան կողմէ ներկայ պիտի գտնուի, Տանըմարգայի Քրիսթիան Թագաւորին 70րդ տարեդարձին առթիւ տեղի ունենալիք հանդէսներուն,

ՏԱՐԵՑՈՅՑ ՄԸ.— Արտաքին գործոց նախարարութիւնը տարեցոյց մը հրատարակել տուաւ, որուն մէջ նչանակուած են մայրաքաղաքիս բոլոր դեսպաններուն, դեսպանատուններու պաշտօնեաներուն քարտուղարներուն, պահականներու հրամանատարներուն և սպաներուն անունները և անոնց աստիճանները, պատուանշանները, ներկայ պաշտօնները են:

ԷՏՀԷՄ ՓԱՇԱ.— Վոլոյէ կը գրեն որ Թեսալիոյ օսմ. բանակին ընդհ. հրամանատար Էտհէմ փաչայի համար Սելանիկէն քառագոյգ Թիերով նաւակ մը ղրկած են,

Պ. ՆՈՎԱՔՈՎԻՉ.—Պէլկրատէ կը գրեն Թէ Պոլսոյ սերպիական դեսպան Պ. Նովաքովիչ Բարիզի դեսպան պիտի նչանակուի հանգուցեալ Պ. Կրաչանինի տեղ:

ԿՇԻՌՆԵՐՈՒ ԽՆԴԻՐԸ.— Պետական Խորհուրդը հարցուցած էր քաղաքապետութեան թէ գործածութեան համար հին և նոր կշիռներէն ո՛րն է յարմարագոյնը. Քաղաքապետական ժողովը կը խորհրդակցի. քանի մը օրէն պիտի հաղորդէ իր կարծիքը:

ՀԵԼԼԵՆԱԿԱՆ ԴԵՍՊԱՆԱՏՈՒՆ — Հելլէն դեսպան իշխան Մավրոքորտաթօ այսօր Աթէնք պիտի մեկնի աւստրիական Լոյտի չոգենաւով: Դեսպանին մեկնումին պատճառը ընտանեկան գործեր են միայն, մանաւանդ իր պզտիկ որդւոյն յանկարծական հիւանդութիւնը: Իշխանին կարճ բացակայութեանը միջոցին դեսպանատան գործերը պիտի վարէ Պ. Զալոքոստաս:

ՊՈՒԼԿԱՐԻԱ ԵՒ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆԵՐԸ.—Պէշթէր Լոյտ կ'իմանայ թէ հակառակ Սոֆիայէն տրուած լուրերուն դեռ յայտնի չեն Պուլկարիոյ կառավարութեան և Արեւելեան երկաթուղիներու ընկերութեան բանակցութեանց արդիւնքը Պէլլովա գիծը վարձելու խնդրի մասին: Պէրլինի Տէյչ Պանքէն Պ. Շրատեր Սոֆիա գնաց ուղղակի կառավարութեան հետ բանակցելու համար:

ՏԻԿԻՆ ՀԻՐՇ.— Զրոյց կը շրջի թէ պարոն Հիրշի կինը՝ տիկին Հիրշ, որ անցած տարի կարեւոր գումար մը նուիրած էր իր ամուսնոյն նախկին գործաւորներուն, նոր գումարներ յատկացուցած է Արեւելեան երկաթուղիներու նախկին գործակալներուն բաժնելու համար:

«ԼԻՏԻ» ՇՈԳԵՆԱՒԸ ԵՒ ԲԱՆԿԱԼԹԻԻ ԳՈՒՇԱԿԸ — Տեղական թերթ մը մէջ կը կարդանք. «Հայ ընտանիք մը, որուն անդամներէն մէկը Լիտիի տարաբաղդ ուղեւորներուն մէջ կը գտնուէր, Բանկալթիի «պիւրճ»ի կնկան դիմելով որ Օր. Գուէտոնի մոգակիցներէն մէկն է, հետեւեալ պատասխանը ստացած է. «Հարցուցած անձդ մեծ վտանգէ մը անցաւ. ողջ է սակայն և այս պահուս լեռան մը գլուխը կը գտնուի»:

ՇՐՋԱԲԵՐԱԿԱՆՆԵՐՈՒՆ ՎՐԱՅ ԴՐՈՇՄԱԹՈՒՂԹ ՊԷ՞ՏՔ Է ՓԱԿՑՆԵԼ.

Սովորաբար չգիտցուիր թէ ի՛նչ ընել պէտք է այդ մասին:

Մեր ընթերցողները զգուշացնելու համար Օրէնքին տրամադրած պատիժներէն, Պոլսոյ նախնական դատարանին 8 Յուլիս 1313 Թուակիր մէկ վճռին համառօտութիւնը կը դնենք:

Այդ դատարանը որոշեց որ չահու նըպատակով բաժնուած չրջաբերականները ծանուցման պէտք է համարուին, և հետեւաբար դրոշմաթուղթի տուրքի ենթարկուին դրոշմաթուղթի օրէնքին 1րդ յօդուածին համաձայն. Կանոնազանցները տուգանքի պիտի ենթարկուին:

ԴԱՐԹԱԼ-ԵԱԳԱՃԸՔ.—Երկաթուղիներու երկրաչափ օսմ. հպատակ Պ. Ֆիւս Դարթալէն Եագաճըք առանց երաշխաւորութեան երկաթուղի մը չինելու արտօնութիւն ուզած էր: Պետական Խորհուրդը ընդունելի դատելով Պ. Ֆիւսի պայմանները, այդ երկաթուղիին մենաշնորհը Պ. Ֆիւսի տուաւ 40 տարուան համար:

ԻԶՄԻՐԻ ՆԱՄԱԿԱՏԱՆ ԳՈՂՈՒԹԻՒՆԸ.—Իզմիրէն կը գրեն Լ. Հէրըլտի թէ Իզմիրի նամակատունէն գողցուած գումարն է 105,000 ղրչ. Մէճիտիյէն 20էն հաչուելով: Իզմիրի թերթերը կ'ըսեն սակայն թէ գողցուած գումարը ատկէ աւելի է:

ՕՏԱՐ ՊԱՏՈՒԱՆՇԱՆ.—Պուլկարիոյ իշխանապետութիւնը Քաղաքային Արժանեաց Բ. աստիճանը նուիրեց Պէլկրատի օսմ. դեսպանատան նախորդ Ա. քարտուղար Մարգարեան էֆ.ին:

ԹԵՍԱԼԻՈՅ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ. — Նոյէ Ֆրայէ Բրէսէի քաղուած հեռագիր մը նախելով Աթէնքի օսմ. դեսպան Ռիֆաթ պէյ Պ. Զայմիսի երթալով պահանջած է որ Թեսալիոյ կացութեան մասին մէկ քանի թերթերու կողմէ տրուած սուտ լուրերը հերքուին:

ԽՍԿԻՒՊԻ ՔՆՆԻՉ ՅԱՆՁՆԱԽՈՒՄԲԸ.— Կայս. Թիկնապահ Սաատէտտին բաչայէ, գնդապետ Վաճիտ պէյէ և ուրիչ սպաներէ բաղկացած յանձնախումբը Իւսկիւպէն Պոլիս վերադարձաւ:

ԺԱՆՏԱԽՏԸ ՃԻՏՏԷԻ ՄԷՋ. — Առողջապահական ընդհ. քննիչ Դոզոնի էֆ. Տոքթ. Ֆուատ և Էօմէր Տանիշ պէյերը և Տոքթ. Նիքոլայիտիս վաղը Խտիվիէ չոգենաւով Ճիտտէ պիտի երթան, ժանտախտին ծաւալումը արգիլելու համար:

ՎԱՐԴԻ ԻՒՂ.—Վարդի իւղի պատրաստութիւնը Թուրքիոյ մէջ տարածելու համար կայս. կառավարութիւնը կարեւոր միջոցներ ձեռք առած է: Այս տարի Խիւտավէնտիկեարի և Իզմիրի երկրագործական վարժարաններու ագարակներուն մէջ վարդենիներ պիտի տնկուին և գալ տարի Սպարթայի չրջականներուն մէջ քաղուած վարդերէն վարդի իւղ հանելու համար նոր դրութեամբ Թորիչ գործիք մը և չիչեր պիտի բերուին Եւրոպայէն: Տիարպէքիրի և Մարտինի մէջ վարդի իւղի պատրաստութիւնը ծաւալեցնելու համար հմուտ դասատու մը և Պըզանլըգի դրութեամբ հինգ Թորիչներ և բազմաթիւ չիչեր պիտի ղրկուին:

Քանի մը տարիէ ի վեր արդէն վարդենի մչակող երկրագործներուն վարդի տունկեր և Թորիչ գործիքներ կը տրուին և վարդի իւղը հինգ տարուան համար տասանորդէ ազատ հռչակուած է. Նոյն իսկ վարդի իւղի պատրաստութեան համար պէտք եղած գործիքներէն մաքսատուրք չառնուիր: Այս դիւրութեանց չնորհիւ այսօր Գոնիայի, Այտընի, Տիյարպէքիրի և Պրուսայի կուսակալութիւններուն չատ տեղուանքը բազմաթիւ վարդաստաններ կը մչակուին:

ՁԻՈՒ ՄԸ ԲԱՐԿՈՒԹԻՒՆԸ.— Երէկ կիրակի ժամը 2ին 10 անցած խիստ կորովի փախստական ձի մը Թամբը փորին և ասպանդակներէն մէկը աջ ոտքերուն անցած Գըզ Թաշը-Տէվէ խանի ճամբով Ֆաթիհի մօտ Գարաման չարչըսէն սանձարձակ վեր վազելով Հաֆըզ բաչայի մզկիթին քովէն դարձաւ վար իջաւ: Հոն, չրջուն գրավաճառ Հասան էֆ.ի տան դրան այնքան ուժգին զարնուեցաւ, որ դուռը ետեւի կողմէն երկաթներով ամրացած ըլլալով հանդերձ, խորտակուեցաւ: Դրան խորտակուելովը յարակից պատին մէկ մասն ալ փլաւ: Ձին այսպէս դրան բացուիլը տեսնելով ներս խոյացաւ կատաղութեամբ և տասներկու ոտքերէ բաղկացող սանդուղին վրայէն վեր վազելով սրահը ելաւ. հոն ալ սրահին վրայ բացուող դրուներէն մէկը կոտրելով ներս մտաւ և ինչ որ կար, պատուհան, հայելի, աթոռ ամէնքն ալ ջախջախեց կտոր կտոր ըրաւ և դարձեալ սրահը ելաւ: Հասան էֆ.ի բարեկամներէն մէկը որ վերի յարկը նամազ կը կատարէր, վարը եղած աղմուկը լսելով աղօթքը վերջացուց և դաշոյնը առնելով վար վազեց. այդ միջոցին ձիուն բարկութիւնը հանդարտած ըլլալով, կատաղած անասունը փրփուրներ կը վազցնէր բերնէն խորդալով. այս անակնկալ տեսարանին առջեւ գտնելով ինքզինքը մարդուն ոտքերը ձեռքերը դողալ սկսան: Քիչ ետքը տնեցիներուն վայնասուններուն վրայ դրացիները և ոստիկանները հասան և մեծ դժուարութիւններէ յետոյ կրցան ձիուն ոտքերը կապել և քաչելով քաչկռտելով սանդուղներէն վար առնիլ. բայց այս գործողութիւնը հազիւ գիչերուան ժամը $3^1/_2$ին աւարտեցաւ: Հասան էֆ. վերիվերոյ հինգ հարիւր ղրչի անակնկալ վնասը դարմանելու վրայ է հիմաւ Տնեցիները որ սարսափահար եղած են կը դարմանուին այս առթիւ ոստիկանութեան նախարարութեան ղրկած բժչկին կողմէ:

ԶԲՕՍԱՇՐՋԻԿՆԵՐԸ.—Գերմանացի զբօսաչրջիկներէն 11 հոգի երէկ Չամլըճա այցելեցին:

ԵՐԿՐԱՇԱՐԺ.—Մարտ 14ի չաբաթ օրը ժամը 6ին 5 անցած Երզնկայի մէջ 5 երկվայրկեան տեւողութեամբ և Մարտ 15ի գիչերը Տէնիզլիի և 54 վարկեան ետքը Պրուսայի մէջ երկու րոպէ տեւողութեամբ երկրաչարժի ցնցումներ զգացուեր են: Մարտ 16ին Տէպրէի Պոլայի, Ձիբէի մէջ երեք րոպէ տեւողութեամբ զօրաւոր ցնցում մը տեղի ունեցեր է: Մարտ 7ին ալ Աքքայի մէջ ցնցում մը զգացուեր է առանց վնասակար հետեւանքներու:

ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ԴԻՏԱՐԱՆ

Հետեւեալ տեղեկութիւնները մեզ հաղորդուած են այս առաւօտ 17 Մարտ:

Կ. ՊՈԼԻՍ.— Ծանրաչափ 757.— Ջերմաչափ 12 աստիճան.— Օդը ամպամած:

— Կէս օր, ժամը 5,34:

Կ. ՊՈԼՍԷՆ ԴՈՒՐՍ.—Ջերմաչափը ցոյց կու տայ. Սօֆիա 3, Վիէննա 6, Թրէստ, Վալօնա 9, Աթէնք, Հալէպ 13, Պէյրութ 17 աստիճան զրոյէն վեր:

Սեւ Ծովուն վիճակը Քիլիայի մէջ: — Հանդարտ:

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆ

ՓԱԿՈՒՄ

Օսմ. Քոնսոլիտէ Սեռի Դ.	Օ. Ո.	23	03
Ամէնէն բարձր գին	»	23	05
Ամէնէն վար գին	»	22	36
Ռումէլիի երկթ. զոգ.	Ֆր.	104	87
Ամէնէն բարձր գին	»	105	12
Ամէնէն վար գին	»	104	—

ԲԱՑՈՒՄ 17 Մարտ

Օսմ. Քոնսոլիտէ Սեռի Դ.	Բ. Կ.	23	05
Ռումէլիի երկաթուղի	Ֆր.	104	87
Օսմանիյէ		383	—
Ռէժի		280	—
Օսմ. Պանքա		12	30
Քրէտի Ժէնէրալ ՕԹՕմ.		8	25
Երկրագործական Պանքա		7	30
Սօս. ՕԹ. Շանժ է Վալէօռ	Ա. Ո.	3	25
Օսմ. Ապահ. Ընկ.		4	55
Թրամուէյ բաժնեթ.		830	—
» ժուիսանս		265	—
» պարտաթ.	Ֆր.	505	—
Տէրքոսի ջուրի ընկ.	»	315	—
Քարափ Կ Պոլսոյ	»	465	—

ՍԹԻԼԱՆՑ

Քոնսոլիտէ ութ օրուան	Օ. Ո.	3	50
» մէկ ամսուան	»	—	—
Ռում. Երկթ. ութ օրուան	»	—	—
» » մէկ ամսուան	»	—	—

ԴՐԱՄՆԵՐՈՒ ԸՆԹԱՑՔԸ

20 Ֆրանքնոց	Ղրշ.	87	05
Անգլիական ոսկի	»	109	30
Բոլ Էմբէրիալ	»	89	20
Քրիմից	»	51	02
Մէճիտիէ արծաթ	»	108	06
Մէճալիք	»	94	—
Ռուպլի Թղթադրամ	Օ. Ո.	8	59

ՓՈԽԱՆԱԿԱԳԻՐ

Լոնտոն 3 ամիս	Ղրշ.	109	30
» » » չէք	»	110	20
Բարիզ » »	Ֆր.	22	$97^1/_2$
» » » չէք	»	22	$87^1/_2$
Պէրլին անտոկոս չէք	Մարք	18	$48^3/_4$
Վիէննա չէք	Ֆիոր.	10	$87^1/_2$

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆՆԵՐ

ԼՈՆՏՈՆ, 28 Մարտ

Օսմ. Քոնս. Սէռի Ա.	Ա. Ո.	65	59
» » » Բ.	»	43	—
» » » Գ.	»	24	17
Դ.) բաց.	»	21	12
) զոց.	»	21	12
Փոխառութիւն Գասապա	»	79	—
Օսմ. $3^1/_2$ 0/0	»	79	—
Օսմ. Կայս. Պանքա	»	11	75
Այտընի երկաթուղի	»	15	25
Եգիպտական Միացեալ	»	107	50
Անգլ. Քոնսոլիտէ		111	12
Հելլենական 5 0/0	»	39	50
Մոնոբոլ հելլենական 4 0/0	»	39	50
Ռանթ » 4 0/0	»	34	—
Պուլկ. փոխառ. 6 0/0 1888	»	93	75
» Նոր » 6 0/0 1892	»	93	75
Փոխան. Բարիզի վրայ	»	25	450
Դրամագեղչ	»	3	—

ՎԻԷՆՆԱ, 28 Մարտ

Փոխան. Բարիզի վրայ	Ֆիոր.	47	65
» Լոնտոնի վրայ	»	120	10
Ռումէլիի երկաթուղի	»	56	50
Օսմ. Ռէժի	»	130	50

ԲԱՐԻԶ, 28 Մարտ

Օսմ. Քոնս. Սեռի Դ.) բաց.	Ղրշ.	21	25
) զոց.	»	21	25
» » » Բ.	»	—	—
» » » Գ.	»	24	15
Օսմանիէ	»	385	—
Ռումէլիի երկաթուղի	Ֆր.	105	50
Օսմ. Ռէժի	»	282	—
Օսմ Կայս Պանքա	»	541	50
Ֆրանս Ռանթ 3 0/0	»	103	15
Քրէտի Լիոնէ	»	827	—
Պանք տը Բարի	»	905	50
Սուէզի բաժնեթուղթ	»	3402	50
Իտալական Ռանթ	»	93	05
Սպանիական արտաքին	»	49	25
Չէք Լոնտոնի վրայ	»	25	400
Դրամագեղչ	»	02	—

ՊԷՐԼԻՆ, 28 Մարտ

Օսմ փոխառութիւն 1888	մարք	96	00
Ռումէլիի երկաթուղի	»	113	50
Անատ. երկթ. պարտաթուղթ	»	98	75
Փոխ. Լոնտոնի վրայ 3 ամս.	»	20	300

ԱԶԴ ՕՍՄ. ՀԱՆՐ. ՊԱՐՏՔԻ ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ

Օսմ. Հանր. Պարտքի քաղուած հասոյթներու ընդհ. տնօրէնութիւնը կը ծանուցանէ Սելանիկի Առեւտրական և Ճարտարարուեստական օսմ. անանուն ընկերութեան քսանըհինգ հազար բաժնեթուղթերու (հատը 100 ֆր.) տէրերուն, թէ դրոշմաթուղթի տուրքերը ամբողջապէս վճարուած ըլլալով յիչեալ ընկերութեան ամբողջական դրամագլխէն, իրենց համար դրոշմահարութեան կանոնական ձեւակերպութիւնները պիտի կատարուին առանց ոեւէ ծախքի, երբ մուրհակները դրոշմաթըղթի ճիւղին ներկայացուին, որ Ղալաթիոյ Պալըգճանէին կցուած է:

Ընդհ. Տնօրէնութիւն

11/23 Մարտ 1898 2—3

ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ 1852

ՏՐՔ Ս. ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻ
ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ–ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺՔ

396 ՄԵԾ ՓՈՂՈՑ ԲԵՐԱ 396

(Եանընտա [illegible], [illegible] Զըրպօսեանց դէմ)

Կատարելագործեալ գործիքներու միջոցաւ ամենաապահով ցաւած ակռաներն մէջ տեղերն կը լեցնեն, [illegible] պայմանաւ։

Նորաձեւ եղանակաւ, նուրբ, ճաշակաւոր, և զիմացկուն արհեստական ակռաներ կը պատրաստեն, յար և նման բնականի, [illegible], և այլ [illegible] երաշխաւորեալ։

Բերնի հիւանդութիւնք կատարելապէս կը բուժուին, ինչպէս նաեւ թմրեցուցիչ դեղերու և ամենակատարելագործեալ աքցաններու միջոցաւ, առանց ցաւի ատամհանութիւն.

Ց. Գ. Ամերկ. ատմ. համաձայն ձմեռները կիրակի օրերն ալ, (ժամը [illegible]) ինչպէս նաեւ ամեն օր, (ժամը [illegible]) հիւանդ. կընդունին Բերայի գործատեղին։

Գաղղիերէնք կրնան դիմել իւրեանց բնակարանն, Թիւ 1 [illegible]։

ԹՈՄԱՍ ՈՒԻԼՍԸՆ
ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Ընդմէջ Հըլէ, Կ. Պոլսոյ և Օտեսայի

Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ
Ալպանօ	1069	Գօմօ	1497	Կօզօ	1011	Մալմօ	724	Րօզարիօ	1862
Ալէքթօ	3607	Գօնկօ	2906	Կրօտնօ	1695	Մարէնկօ	2273	Սարֆօ	1113
Անճէլօ	1541	Գօրսօ	895	Հիրօ	775	Մարդէլլօ	3709	Ցիրիօ	1735
Արիօստօ	2377	Տիտօ	4811	Հիտալկօ	1581	Միքատօ	3557	Սիլվիօ	1193
Պասանօ	[illegible]	Տօմինօ	937	Հինտու	3720	Միլօ	1057	Սբէրօ	1200
Պօրտինօ	1264	Տուրօ	2383	Հօրադիօ	3600	Մօնդէպէլլօ	1735	Թասսօ	1328
Պրավօ	1076	Տրաքօ	1713	Հումպէր	596	Մուրիլլօ	2419	Թ. Ուիլսըն	1546
Պրինօ	841	Տինամօ	504	Իակօ	2354	Նէրօ	1083	Թօքիօ	3827
Պըֆֆալօ	4431	Էպրօ	2464	Իտահօ	5540	Օհիօ	4100	Թօլէտօ	1470
Գէյրօ	1671	Էլտորատօ	1520	Ճիւնօ	1080	Օնթարիօ	4036	Թօրքիտօ	487
Գալիբսօ	1337	Էրատօ	1481	Քլէսօ	1053	Օրլանտօ	1535	Ուրպինօ	[illegible]
Գամէօ	1244	Ֆիտօ	954	Քօլբինօ	2307	Բալէրմօ	1637	Վասքօ	1914
Գաթօ	1094	Ֆինլանտ	1828	Քօվնօ	1700	Բօլօ	510	Վօլօ	1289
Չիրակօ	2729	Ֆլամինկօ	849	Լէօ	1053	Րիալթօ	2229	Վօլթուրնօ	2396
Սիսէրօ	1834	Ֆրանչիսքօ	4582	Լէրանդօ	2272	[illegible]	1663	Ըէտօ	1850
Գլիօ	2697	Կալիլէօ	3060	Լիվօրնօ	1643	[illegible]	1613	[illegible]	1200
Գօլօրատօ	4235	Կիդանօ	1243	Լօրէնզօ	3191	Րօմէօ	1789		

Իտալօ շոգենաւը, նաւապետ Ուստըն, ընդհանուր վաճառքով Հըլէն հոս հասաւ։

Էպրօ շոգենաւը, նաւապետ Ուտ, ընդհանուր վաճառքով այժմ կը բեռնաւորի ի Հըլ և ապրիլ 1ին պիտի մեկնի ուղղակի Պոլիս գալու համար։

Դիմել առ գործակալս Ֆ. ՀԻԼՏ ԷՆՏ ՐԻՃՕ

Թիւ 17—18, Քիւչիւք Միլլէթ խան, Ղալաթիա

PILULES

de BLANCARD

ՊԼԱՆՔԱՐԻ ԴԵՂԱՀԱՏՆԵՐ

Երկաթախառն դեղերու ամէնէն ընտիրը բնաւ չաւրուիր ու ազդեցութիւնը չի կորսնցներ. գնահատուած է՝ բժշկական Ակադեմիէն,

Կը բուժէ,

Անարիւնութիւնը, կիներու սպիտակահոսութիւնը, կիներու դաշտանի յապաղումը, ոսկրի հիւանդութիւններն ու ծուռութիւնները։

SIROP DE BLANCARD

ՊԼԱՆՔԱՐԻ ՕՇԱՐԱԿ

Պլանքարի դեղահատներուն յար և նման է բաղադրութեան և ազդեցութեան տեսակէտով և բնաւ չաւրուիր։

Գործածութեան եղանակ

Դեղահատերը 2 6 հատ) օրական
Օշարակ 1 3 ապր. դգալ)

Կեղծերէն զգուշանալու համար պէտք է ուշադրութեամբ փնտռել հետեւեալը պիտակներուն վրայ։

Blancard, 40 rue Bonapart

Թուրքիոյ ընդհ. դեղարաններուն մէջ կը ծախուի։ 34 6—32

ՇOMP RUSSE

NAVIGATION A VAPEUR ET DE COMMERCE

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Շաբթական երթեւեկութիւնք

Գշ. 17/29 Միտիլլի, Իզմիր, Պիրէոն, Աղեքսանդրիա, ժամը 3ին յետ միջօրէի։

Գշ. 18 30 Սեվաստաբոլին սուրհանդակ, առաւօտեան ժամը 10ին։

Եշ. 19,31 Տարտանէլ, Այնօրօզ, Սէլանիկ, Իզմիր ժամը 4ին յետ միջօրէի։

Ուր. 21,2 Իւէպօլու. Սամսոն, Օ. տու, Կիրէսոն, Տրապիզոն եւ Պաթում առտուն ժամը 11ին։ 562

QUINA LAROCHE

Վարձատրուած 16,600 ֆր. ով եւ 6 հատ ոսկիէ մրտալով

ՔԻՆԱ–ԼԱՌՈՇ

Զօրացուցիչ, [illegible] և [illegible]

ՔԻՆԱ-ԼԱՌՈՇԸ ախորժակաբեր ԷԼԻՔՍԻՐ մըն է, որուն ապացուցուած առաւելութիւնները յանձնարարելի կընեն զայն, [illegible], [illegible] և [illegible] համար։

Միւսնոյն դեղը «ԵՐԿԱԹԱԽԱՌՆ»

Այս պատրաստութիւնը շատ օգտակար է [illegible], [illegible], և [illegible]։

Բարիզ 22 Տրուօ է լէ Պօն Ֆանմասի

12—26

ՖՐԷՐ ԼԷՅԼԱՆՏ ԵՒ ԸՆԿ.
ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Լիվըրբուլի և Արեւելեան միջեւ բանող շոգենաւեր

Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ
Վիրգօրիան	10500	Ֆլավիան	3500
Արմէնիան	10500	Էճիբշիըն	3500
Բէսդրիան	10500	Աըրժ. ըն	3000
Լանքասդրիան	9000	Ալճէրիան	2500
Ֆիլատէլֆիա	9000	Արապիան	3500
Գօլօմպիան	8000	Աթէնիան	2500
Ճօրճիան	8000	Անտալուզիան	2500
Պօսդոնիան	8000	Ալզաշիըն	2500
Ֆլօրիտիան	8000	Լէսպիան	2000
Ֆալէրնիան	3700	Մինձօ	800
Վալօնիան	3700	Օրօբօ	800
Ֆլամինիան	3700	Լիսպօն	[illegible]
Ֆապիան	3500		

Ապրանքի տէրերէն կը խնդրուի իրենց ապրանքն այլուր փոխադրելու կամ Ղալաթիոյ մաքսատունն հանելու համար իրենց հրահանգը գրկել շոգենաւին ժամանումէն 24 ժամ առաջ։

Աւելի տեղեկութեանց համար դիմել առ ԷՏՎԱՐ ԼԱՖՈՆՏԷՆ

Մեհմէտ Ալի փաշա խան, Թիւ 1 Ղալաթիա

ՌՕՍԻԱ
ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

1881 Մարտ 20ին կայս. Իրատէով արտօնեալ Ընկերութեան կեդրոնատեղին Պետերսպուրկ Ընկերութեան ապարանքը, Մեծ Մորսքայա 37

Ապահովագրութեանց ճիւղեր ՀՐԴԵՀ.— ԿԵԱՆՔ. — ՓՈԽԱԴՐՈՒԹԻՒՆ. — ԱՐԿԱԾՔ.

Ընկ. դրամագլուխ ամբողջովին վճարուած	10,000,000 ֆր.
Երաշխաւորութեան գումար	67,000,000 »
1895ի հասոյթք	25,000,000 »
1881 էն ի վեր Ընկերութիւնը իր ապահովագրեալներուն վճարած է մօտ	100,000,000 »

Ընկերութեան քննիչ ի Կ. Պոլիս

Ա. ՀԻՒՐՄԻՒԶ

Ղալաթիա, Քարաքէօյ [illegible]

([illegible] Մ[illegible] տեղը)

Ընդհ. Գործակալ Թուրքիոյ համար

ԹԷՕՏՕՐ ՐԷԲԲԷՆ

Պիտի պահէք ձեր գոյնին գեղեցկութիւնն ու թարմութիւնը գործածելով մասնաւոր բրնձափ ի

La VELOUTINE

[illegible] Պիսմութ [illegible]

CH^les FAY,

PARIS, 9, Rue de la Paix, 9, PARIS

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻ
ՇՈԳԵՆԱՒՈՒՑ ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԵԱՆ ՑՈՒՑԱԿԸ

1898 Մարտ 2էն սկսեալ մինչեւ ցնոր տնօրինութիւն

(Բացի կիրակի օրերէն) Ծովեզերեայ նաւերէն Կամուրջէ ելնող շոգենաւուց երթեւեկութեան

Ժ. Վ.		Ց.
11 45	Ր. Ա. Գվ. Ենմ. Մէզ. Պէօյ. Թրպ. Ենք. Պօյճ. Ր. Հս. (Հիսարի շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի)	39
12 45	Ենմ. Մզպ. Պէօյք. Թրպ. Ենք. ՍԹՆ. Պօյճ. Ր. Հիսար պիտի հաղորդակցի	40
1 15	Ենմ. Մէզ. Պէօյ. Թրպ. Պէյք. Բշպահ. Չպգ. Գնլ. Ա. Հիս. Գանտ. Վնք. (Վնք. պիտի հաղորդակցի Ուր. ները Վնք. Չէնկ. Պէյլ. Գուզկ. Պէշ.)	46
2 —	Ենմ. Մզպ. Պէօք. Թրպ. Ենք. (Ենք. պիտի հաղորդակցի) Պէշիկ.	17
2 50	Ր. Ա. Գվ. Ենմ. Մէզ. Պէօյ. Թրպ. Ենք. ԽաԹ. Միրգ. Պօյ. Ր. Հիս. Պէպէք (Պէպ. պիտի հաղորդակցի ուրբ. Արն. Գրչ. ՕրԹ. Պշք.	33
4 30	Ենմ. Մէզ. Պէօյ. Թրպ. Ենք. ՍԹՆ. Միրկ. Պօյճ. Ր. Հիս. Պէպէք (Պէպէքի շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի) ուր. Արն. Գրչ. ՕրԹ. Պշք.	39
5 45	Ենմ. Մզպ. Պէօյք. Թարպ. Պէյք. Ենք. ՍԹՆ. Գանլ. Պօյճ. Ր. Հս. Պէպ. Արն. Գրչ. ՕրԹ. Պէշ.	38
7 —	Ենմ. Մէզ. Պէօյ. Թրպ. Պէյք. Ենք. Մրկ. Ր. Հս. Պէպ. Արն. Գրչ. Պէյլ. ՕրԹ. Պէշիք. (Պէյգօզ Չիբուգլու շոգ. հետ պիտի հաղ.)	21
8 —	Ա. Ր. Գվ. Ենմ. Մզպ. Պէօյ. Թրպ. Ենք. ՍԹՆ. Պօյ. Ր. Հիս. Պէպ. Արն. Գրչ. ՕրԹ. Պէշկ.	17
10 15	Ենմ. Մզպ. Պէօյ. Թրպ. Ենք. Մրկ. Ր. Հ. Պէպ. Արն. ՕրԹ. Պշք.	32
	Ենիքէօյէն Կամուրջ ելնող շոգենաւ	
12 30	Ենք. ՍԹՆ. Մրկ. Ր. Հիս. Պէպ. Արն. Գրչ. ՕրԹ. Պշք.	34
2 30	Ենք. ՍԹՆ. Մրկ. Պօյճ. Ր. Հ. Պէպ. Արն. Գրչ. ՕրԹ. Պշք.	18
	Պէպէկէն Կամուրջ ելնող շոգենաւ	
12 —	Պէպ. Արն. Գրչ. ՕրԹ. Պշք.	32
12 45	Ր. Հիս. Պէպ. Արն. Գրչ. ՕրԹ. Պէշք.	34
1 30	Ր. Հիս. Պէպ. Արնվ. Գրչ. ՕրԹ. Պշք.	21
2 15	Պէպ. Արնվ. Գրչ. ՕրԹ. Պէշք.	32
3 —	Պէպ. Արն. Գրչ. ՕրԹ. Պէշ.	18
3 30	Պէպ. Արն. Գչ. ՕԹ. Պշք.	31
4 5	Պէպ. Արն. Գուր. ՕրԹ. Պէշ. Գպ. բացի ուր.	46
4 45	Պէպ. Արն. Գուր. ՕրԹ. Պէշ.	[illegible]
5 30	Պէպ. Արնվ. Գրչ. ՕրԹ. Պշք. բացի ուր. է	33
10 25	Պէպէքէն ուղղակի Կամուրջ	40
	Անատոլու նաւերէն Կամուրջ ելնող շոգենաւ	
11 45	Գնլ. Չնկ. Պէյ. Իսկ.	33
12 —	Պէյք. Բշպ. Չպգ. Գնլ. Ա. Հիս. Գնտ. Վան. պիտի հղղ. Ուրբ. Չնկ. Պէյլ. Գզկ. Պէշ.	44
12 35	Պէպ. Վնք. Չնկ. Պէյլ. Գզկ. Պշք. բացի Ուրբաթէ	38
12 45	Պէյք. Բշպ. Ենք. Գնլ. Պօյճ. Ր. Ա. Հիսար Գնտ. Արն. Չէն. Գուզ. Պէշ.	19
1 45	Չնկ. Պէյլ. Գզկ. Պշք.	19
1 45	Պէյք. Բշպ. Չպգ. Գանլ. Ա. Հիս. Գնտ. Վնք. [Վնք. շոգ. պիտի հաղ. ուր. ները Չէնկ. Պէյլ. Գզկ. Պէշ.	46
2 30	Վնք. Չնկ. Պէյլ. Գզկ. Պշկ. բացի ուրբ	28
3 —	Պէյք. Բշպճ. Չպգլ. Գնլճ. Ա. Հ. Գնտլ. Պէշ. (Ենտ. պիտի հաղորդակցի) ուրբաթ օրերը Վնք. Չնկ. Պէյլպ. Գզկ. Պշք.	44
3 35	Գնտ. Վնք. Չնկ. Պէյլպ. Գզկճ. Պշք. բացի ուրբաթէ	32
4 30	Պէյք. Բշպ. Չպգ. Գնլճ. Ա. Հս. Գնտ. (Վնք. էն կը հաղորդակցի) Ուրբաթները Չնկ. Պէյլ. Գուզ. Պշք.	40
5 15	Վան. Չէնկ. Պէյլ. Գզկ. Պէշ. բացի ուր.	34
7 30	Պէյք. Բշպ. Ենք. Գնլճ. Մրկ. Ր. Ա. Հիս. Գնտլ. Պէպ. Արն. Չնկ. Պէյլ. ՕրԹ. Գզկ. Պշք. հինգշաբթի օրերը ՕրԹ. Պշք. հանդիպելէ զատ Իսկիւտար ալ պիտի հանդիպի	19
8 30	Մէզ. Պէօյք. Թրպ. Պէյք. Բշպ. Չպգլ. Գնլ. Ա. Հ. Գնտ. Վն. Չնկ. Պէյլ. Գզկ. Իսկ.	18

Ժ. Վ.		Ց.
10 15	Պէյք. Ենք. Գնլճ. Ա. Հիս. Չնկ. Պէյլ. Գզք.	34
10 15	Ա. Հս. էն ուղ. կամուրջ ուր. օրերը 10 50ին	44
10 35	Գուզկ. (բացի Ուր.	42
11 —	Գզկ. էն ուղղակի կամուրջ բացի Ուր. է	21
11 10	Վնք. էն » » »	33
	(Բացի կիրակի օրերէն) Կամուրջէն Ծովեզերեայ նաւեր երթեւեկող շոգենաւուց ժամերը	
12 45	Պշք, ՕրԹ, Արն, Պ պ, Ր. Հ, Պօյճ. Ենք, Թրպ, Պէօյ, Մզպ, Ենմ, Ր. Ա. Գվ.	33
2 30	Պէշ. ՕրԹ. Գրչ. Արվ. Պէպ. Ր. Հիս. Միրկ. Ենք. Թրպ. Պէօյ. Մզպ. Ենմ.	39
3 30	Գապ. Պշք. Գզկ. ՕրԹ. Պէյլ. Չնկ. Արնվ. Գնտ. Ա. Ր. Հս. Գնլ. Միրկ. Ենք. Բշպ. Պէյգօզ Թրպ. Պէօյ. Մէզ. Ենմ.	21
4 —	Պշք. ՕրԹ. Գրչ. Արն. Պէպ. Ր. Հս. Պօյճ. ՍԹՆ. Ենք. Թրպ. Պէօյ. Մէզ. Ենմ.	38
5 —	Գապ. Պշք. Գզկ. Պէյլ. Չնկ. Արնվ. Վնք. Գանտ. Ա. Ր. Հս. Գնլճ. Չուպուգ. Բշպ. Պէյգ.	19
6 —	Գապ. Պշք. ՕրԹ. Գրչ. Արն. Պէպ. Ր. Հս. Մրկ. Ենք. Պէյգ. Թրպ. Պէօյ. Մէզ. Ենմ. Գվ. Ենք	17
7 —	Պշք. ՕրԹ. Պէյլ. Չէնկ. Արն. Գնտ. Ր. Հս. Պօյճ. Գնլ. Ենք. Պէյք. Թրպ. Մէզ. Պէօյ.	18
7 40	Պէշիք. Սկիւտ.	
8 30	Պշք. ՍրԹ. Արնվ. Պէպ. Ր. Հիս. Միրկ. Ենք. Թրպ. Պէօյ. Մզպ. Ենմ.	32
9 45	Պէշ. ՕրԹ. Գրչ. Արվ. Պէպ. Ենմ. գացող շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի	46
10 —	Պշք. Պէպ. Ր. Հս. Պօյճ. Միրկ. ՍԹՆ. Ենք. Թրպ. Պէօյք. Մէզ. Ենմ. ուր. ՕրԹ. Արն.	40
10 45	Պ պ. Ր. Հս. Պօյ. Մրկ, ՍԹՆ, Ենք, Թրպ, Պէօ. Մզպ. Ենմ.	17
11 30	Ենք. Թրպ. Պէօյ. Մէզ. Ենմ. (Ենք. է Բշպ. Պէյք. գացող շոգ. հետ հաղորդակցելով	46
11 40	Պէպ. Ր. Հիս. Պօյճ. Մրկ. ՍԹՆ. Ենք.	34
	Կամուրջէն Պէպէկ երթեւեկող շոգենաւուց ժամերը	
1 40	Ուղղակի Պէպէք	32
3 —	Ուղղակի Պէպէք	34
3 30	Ուղղակի Պէպէք բացի ուրբաթէ	46
4 10	Ուղղակի Պէպէք	18
4 45	Ուղղակի Պէպէք բացի ուրբաթէ	33
10 35	Պշք. Օր. Գրչ. Արն. Պէպ. Գնտ. Ա. Ր. Հս. Պօյճ. Գնլ. Ենք. Բշպ. Պէյք. բացի Ուր.	19
11 15	Գապ. Պշք. ՕրԹ. Գրչ. Արն. Պէպ. Ր. Հ. Պօյճ. Ենք.	18
11 45	Պշք. ՕրԹ. Գրչ. Արն. Գնտ. Ա. Հս.	21
12 15	Պշք. ՕրԹ. Գրչ. Արնվ. Պէպէք.	32
	Կամուրջէն Անատոլու նաւեր երթեւեկող շոգենաւուց ժամերը	
1 30	Պշք. Գզկ. Պէյլ. Չնկ. Վնք. Գնտ. Ա. Հիս. Գնլ. Բշպ. Պէյք.	44
2 —	Ուղղակի Վանիքէօյ բացի ուրբաթէ	28
3 —	Իսկ. Գզկ. Պէյլ. Չէնկ. Վնք. Գնտլ. Ա. Հ. Գնլճ. Չպգ. Բշպ. Պէյգօզ	40
3 10	Ուղղակի Գանտիլլի բացի ուրբաթէ	32
4 35	Պշք. ՕրԹ. Պէյլ. Չնկ. Վնք. բացի ուր.	34
8 45	Պշք. Գզկ. Պէյլ. Չնկ. Վնք. Գնտ. Ա. Հիս. Գնլճ. Չպգլ. Բշպ. Պէյք.	34
9 30	Պշք. Գզկ. Պէյլ. Չէնկ. Վանք. Գնտ. Ա. Հ. Ուրբ. օրերը 20 վայրկեան վերջը	44
10 15	Իսկ, Գուզկ. (բացի ուրբաթէ)	42
10 20	Պէշք. Գնտ. Ա. Հս. Գնլ. Չպգ. Բշպ. Պէյք. Մէզ. Ր. Ա. Գավազներ	39
10 30	Պշք. Պէյլ. Չէնկ. Վնիք. Ուրբ. օրերը 20 վայրկեան վերջը Գպ. Գզկ. Գնտ. Ա. Ր. Հս. Պօյճ. Գնլճ. Ենք. Բշպ. Պէյք.	33
10 40	Իսկտ Գզկ. (բացի ուրբաթէ)	21
11 —	Պէշք. Գզկ. Պէյլ Չնկ. Վանք. Գնտ. Պէպէք բացի ուրբաթէ	38
11 20	Գնտ. Ա. Հիս. Գնլ. Չպգ. Բշպ. Պէյք ուրբաթ օրերը Գուզկունճուգ	44
12 —	Պէշ. Գուզկ. Պէյլ. Չէն. Վան. Պէպէք	33

ԹՐԻԱՆՏԱՖԻԼՕՓՈՒԼՕ ԵՂԲԱՐՑ
ԸՄՊԵԼԵԱՑ ԳՈՐԾԱՐԱՆ

[illegible]

Ղալաթիա, ՄՈՄՀԱՆԷ ճատտէսի, Թիւ 69

Այս գործարանը, բացուած 1878ին, կը ծախէ ամեն տեսակ մասթիքա և տիւզ, զուտ խաղողէ շինուած։

Թրիանտաֆիլօբուլօ եղբարց օղին, ախտուած հազուագիւտ յատկութեամբ ու ճաշակով, ախորժակը կը բանայ, ջիղերուն ուժ, և մտքին կորով կուտայ. Նրբաճաշակ խմողներուն կը յանձնարարուի Թրիանտաֆիլօբուլօ եղբարց օղին, որ կը ծախուի գոցուած և կնքուած շիշերով։

Դիմել. Բերա Եանի, Հէլվէցիա, Պիզանթ, Կամպրինօս գարեջրատունները, Բաբատօբուլօ, Բաբաեանօբուլօ, Գրիցալի, Գրինիգօս, Մարսիլիա և Տիմիթրաքօբուլօս նպարեղէնի վաճառատունները, Թարլապաշի 65 և 170 թիւ ըմպելեաց մթերանոցները, Սիրքէճի Վասիլիատի և Զօզօ գարեջրատունները, Պալըք բազար Ֆիլօքօս և Լէթասի խանութները, Լիմոն իսկէլէսի Պէյլէրպէյի մթերանոցը, Պէշիքթաշ Անէսթի, Գաչարի և Բանճօբուլոսի խանութները։

ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ և ՄԱՐՈՔԵԱՆ

Ն. ԲԱՔԷ ԵՒ ԸՆԿ.

Մարսէյլի և Պաթումի միջեւ [illegible] բանող

ԺԱՄԱՆՈՒՄ

Մարտ 29 Առջնի Մարսիլիայէն։

Ապրիլ 4 Մինկրէլէ Անատօլուի եզերքէն։

ՄԵԿՆՈՒՄ

Մարտ 30 Առջնի Սամսոն, Տրապիզոն, Պաթում և Նովորոսսիսք։

Ապրիլ 5 Մինկրէլէ Մարսիլիա ուղղակի։

Բարիզ-Լիոն-Մարսիլիոյ երկաթուղեաց ուղեւորութիւնն ի միասին առնելով,

Ա. կարգ 245 ֆրանք

Բ. » 175 »

Ուղղակի և արագ ուղեւորութիւն

Նաւուղեգի, ուղեւորութեան և այլ տեղեկութեանց համար

Դիմել առ գործակատար

ԹՈՒՈԹԷՄ ՐԸԳՈՒԼ

575 Թօփհանէ, քարափին վրայ

ՄՈՍ
ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Լիվըրբուլէ, Պօրտօյէ, Միջերկրականէ և Սեւ Ծովէ միջեւ բանող շոգենաւեր

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	
Րամսէս	3000	Թիպս	2500
Անպիս	3000	Նէբթիս	2400
Թէյպըր	3000	Օսայրիս	2250
Քեանոբուս	3000	Բէրա	2250
Ծարոս	3000	Սֆինքս	2000
Օսմանլի	3000	Կասքընի	1500
Դարիօթիս	2500	Կիւյէն	1500

Դիմել առ Ժ. Վ. ՎԻԹՕԼ և ԸՆԿ

Ուիթօլ խան

ՃԷՑՄՍ ՄՈՍ և ԸՆԿ.

568 31. Ճէյմս Սդրիդ Լիվրբուլ

ԾԱԽՈՒ ՏՈՒՆ

Սամաթիոյ, երկաթուղիի կայարանին մօտ գտնուող փայտաշէն տուն մը, որուն մէկ կողմը երկաթուղիի գծին և միւս կողմը ծովին կը նայի աժան գինով ծախու հանուած է։ Ունի հինգ սենեակ, չորս սոֆա, խոհանոց մը, ջրհանաւոր հոր մը, երկու բակ և 200 կանգուն պարտէզ ևն։ Տեսնել փափաքողները դիմեն Սամաթիա, երկաթուղիին կայարանը, խանվէճի Անասթասի։ Սակարկութիւնը տունին տիրոջը հետ։ 3—10

ԼԱ ՆԻՒ-ԵՈՐՔ
ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿ.
ԵՐԱՇԽԱՒՈՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՏՐԱՍՏ ԳՈՒՄԱՐ

906,000,000 ՖՐԱՆՔ

Տնօրէնութիւն յԵւրոպա

Փարիզ, 16, Պուլվառ տէ դ'Իթալիէն. 1, 3, Իր Լը Բէլթիէ փողոցի սեփական շէնքին մէջ

1845ին հիմնուած է Ֆր.

Ապահովագրեալներու վճ. 1 Միլիոն	128,000000
1895ի [illegible]	
Ապահովագրեալներու վճարուած	87,000000
Հասոյթ	196,000000
Նոր ապահովագրութիւնք	661,000000
1896 յունուար 1	
Աւանդը եւ անշարժ կալ. յԵւրոպա	40,00000
Յաւելեալ դրամագլուխ	124,00000
Արդի ապահովագրութիւնք 4 Միլիոն	141,00000

[illegible]

Շահաբաժիններու բարդմամբ և ապահովագիրներու վերադարձմամբ՝ ի դէպ մահու

Պայմանագրութեան նոր եղանակ

սկսեալ Առաջին տարւոյն լրանալուն պէս։ ԱՌԱՆՑ ՎԵՐԱՊԱՀՈՒՄԻ ի մասին բնակութեան և ուղեւորութեան.

Հինգ տարի ետքը ԻՐԱՒՈՒՆՔ տալով ընկերութենէն փոխառութիւններու որոց գումարը նշանակուած է ապահովագրին մէջ։ Աւելի ընդարձակ տեղեկութիւններու համար դիմել առ Տնօրէնութիւն ի Թուրքիա

188 Ժ. ՈՒ. ՀՈՒԻԹՕԼ ԵՒ ԸՆԿ.

Վօյվօտա ի [illegible], Վ[illegible] խան, Ղալաթիա

ԲԱԶԷ

ՄԵԾ ՀԱՅ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ՊԱՏՐԱՍՏ ԵՒ ՉԱՓՈՒ ՎՐԱՅ ՀԱՆԴԵՐՁԻՑ

Կ. Պոլիս, Մահմուտ Փաշա, Ապտուտ Էֆէնտի Նէնի Չարշը, Թիւ 5, 6

Վաճառատունս պատիւ ունի ծանուցանել ազնիւ Հասարակութեան թէ՝ ի վիճակի է հայթայթել անմրցելի գիներով թէ պատրաստ և թէ չափու վրայ հանդերձեղէնք։ Տնօրէնութիւնն՝ սերտ յարաբերութեան մէջ լինելով Ֆրանսայի ամենէն լաւ գործարանաց հետ, կարողացած է ի ձեռին ունենալ ազնիւ չուխայներու ստուար քանակութիւն մը որ հրապարակի վրայ ծախուած պատրաստ հանդերձեղէններու ցաւալի վիճակն և սղութիւնն խնդոյն կը պարզէ լաւ գիտողին։ Գերման-Աւստրիական կեղծ պատրաստութիւններէ խորշած, միայն զուտ բուրդ Ֆրանսական, Անգլիական և Պելճիական լաւ ապրանքներ ընտրական ընտիր գործածութեամբ պատրաստել և անլուր գիներով ծախել, այս եղած է վաճառատանս նշանաբանն։ Հրապարակէն չուխայ գնելով, պատրաստ զգեստ ծախելու ճգնող վաճառատուններն այցելելէ առաջ, կը խնդրուի անգամ մը դիմել մեր վաճառատունն ալ։

Վերջին գին. Թիւը 2 դրշ.

20 71—100

ՔԻՒՆԱՐՏ CUNARD
ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ

Որոց ամէն նաւերն ալ կը բանին Լիվըրբուլ և [illegible] միջեւ

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թօնօ
Ումպրիա	7718	Պօթնիա	4581
Էդրուրիա	7718	Սամարիա	3574
Սէրվիա	7391	Մարաթոն	2408
Ուրանիա	7268	Ադլաս	2393
Բավոնիա	5587	Սարակոսա	2166
Սէֆալոնիա	5517	Թարիֆա	2246
Կալլիա	4809	Բալմիրա	2144
Սիթիա	4557	Թրինիտատ	1899
Ալէբբօ	2143	Մորօգգօ	1855
Քէտար	1876	Քամբանիա	12950
Շէրպուրկ	1614	Լուքանիա	12950
Գազալոնիա	4845		

Դիմել առ ԹՈՄԱՍ Ջ. ՃՕԼԻ գործակատար

Thomas C. Joly

Ալիքսիատիս խան, Թիւ 401

Ղալաթիա 571

Արտօնատէր Կ. Ս. ԻՒԹԻՒՃԵԱՆ

«ՄԱՍԻՍ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (34)

ԷՄԻԼ ԳԱԲՈՐԻՕ

ԴԺՈԽԱՅԻՆ ԿԵԱՆՔ

ԲԱՍՔԱԼ ԵՒ ՄԱՐԳԸՐԻՏ

Առաջին անգամն էր որ Բասքալ գիշերը դուրսը կ'անցունէր առանց մօրն խմացընելու։ Այս անբնական վարմունքն արտասովոր բան մը կը ծանուցանէր։

Վայրկեան մը մէջ տիկին Ֆէրայլէօր մի առ մի թուեց Փարիզի գիշերային վտանգները, լսած ամէն պատմութիւնները, ծուղակ ինկած, ամայի փողոցի մ'ոլորուկին մէջ սպաննուած, կամուրջէ մ'անցած միջոցին Սէն գետը նետուած, այս ամէնն իւր յիշողութեանը ներկայացան...։

Ի՞նչ ընէր...։ Կը մտածէր ոստիկանութեան պաշտօնատունն և Բասքալի բարեկամներուն տուները դիմել, միւս կողմէ ալ չէր համարձակեր տունէն հեռանալ, վախնալով որ իւր բացակայութեան միջոցին Բասքալ տուն կը վերադառնար...։

Եւ մինչ իւր յուսահատութիւնն հազար տեսակ մտածութեանց մէջ կը ծփար, երբ նախասենեակին նստարաններէն միոյն վրայ կքած՝ իւր քունքերուն երկվայրկենական զարկերը բաբախումները կը համրէր, ականջն ամենափոքր ձայներու երկնցուցած...։

Վերջապէս, ժամն ութուկէսը քիչ մ'անցած, սանդուղին վրայ ծանր և գայթոտ քալուածքի մը ձայն լսեց, գինովի մը քայլերուն նման...

Բացաւ դուռն և տեսաւ որ իւր որդին էր՝ հազուստներն անկարգ վիճակի մէջ, փողկապը լուծուած, շապիկը պատռտած, առանց վերարկուի, գլուխը բաց...։

Դէմքը կապարի գոյն ունէր և ակռաները կը կափկափէին. աչքերուն մէջ և դէմքին վրայ սոսկալի ապշութիւն կը տիրէր...։

—Բասքա՛լ, զաւա՛կս, ի՞նչ պատահեցաւ քեզ...

Այս ձայնը մուրճի հարուածի մը պէս իյնալով Բասքալի մտքին վրայ՝ ցնցեց զայն գլխէն մինչեւ ոտները։

—Ոչի՛նչ... կակազեց, բան մը չըպատահեցաւ։

Մայրը նորէն այլ և այլ հարցումներ ընելով, Բասքալ մեղմով մը զայն մէկ կողմ քշեց, և իւր սենեակը գնաց։

—Խե՜ղճ տղայ, մրմնջեց տիկին Ֆէրայլէօր, նեղանալով և միանգամայն քաջալերուելով... խմցուցեր են իրեն։

Տիկին Ֆէրայլէօրի սխալը մեծ էր, և սակայն Բասքալի վիճակը ճշգիւ գինովի վիճակ էր։

Բաւական երկար ժամանակ իւր անձին և արտաքին պարագաներուն գիտակցութիւնը կորսնցնելէ ետեւ, ոգելից ըմպելիներու շոգիներէն աւելի թանձր մշուշ մը կը զգար իւր ուղեղին մէջ։

Ինչպէս եկեր էր իւր տունը, ո՞ր փողոցներէն, ի՞նչ ըրեր էր ճամբան, կարող չէր յիշելու։

Իւր տանը դռնէն մեքենաբար ներս մտեր էր, վարժութեան ուժով, որ մարմնոյն յիշողութիւնն է։

Կը յուշէր սակայն իրեն թէ Շանզ Էլիզէի ծառուղիին մէջ նստարանի մը վրայ նստեր, սաստկապէս մսեր էր, և թէ քաղաքապահ զինուոր մ'եկեր զինքը ցնցեր էր՝ սպառնալով որ եթէ ճանբայ չելնէր, զինքը պահականոցը պիտի տանէր...։

Իւր յիշողութիւնը մէկէն կանգ կ'առնէր Պերրի փողոցին մէջ տիկին Տ'Արժլէսի օթեւանին դրանը սեմին վրայ։

Կատարելապէս կը յիշէր թէ ծանր ծանր վար իջեր էր սանդուղէն, թէ ծառայները դաւթին մէջ մէկ կողմ քաշուեր էին իւր ճամբուն վրայ, և թէ բակէն անցած միջոցին նետեր էր ձեռքի ծանր աշտանակն՝ որով զինուած էր։

Ցետո՞յ ոչինչ...։

Փողոց ելնելուն պէս պաղ օդը մէկէն զինքը ցնցեր էր, ինչպէս որ արբեցող մը տաք ճաշարանէ մը դուրս ելած ժամանակ կը ցնցուի...։

Թերեւս խմած շամբանեան ալ նըպաստած էր իւր ուղեղին շփոթութեան։

Եւ այս միջոցին իւր տանը մէջ թիկնաթոռին վրայ նստած, ընտանի առարկաներէ շրջապատուած, տակաւին չէր կրնար ինքզինք գտնել։

Իւր խորհրդածելու կարողութիւնը, ջուրի վրայ ինկած սունկի պէս ծփալով, իւր կամքէն կը ծածկուէր ու կը խուսափէր... անյաղթելի թմրութիւն մը կը տիրէր վրան և հետզհետէ կը ծանրանար։

Հազիւ կրցաւ ինքզինք անկողնին վրայ նետել, և շուտ մը քունը տարաւ, կապարի պէս ծանր, մեծ ճըգնաժամերու յատուկ քուն մը, որ մահուան դատապարտուածներէ ոմանց վրայ տեսնուած է՝ գլխատման առջի իրիկունը։

Չորս հինգ անգամ մայրն եկաւ դռնէն մտիկ ըրաւ. մէկ անգամուն ներս ալ մտաւ, և տեսնելով որ զաւակը խոր քունի մէջ էր, չկրցաւ իւր ժպիտը բռնել։

—Խե՜ղճ Բասքալ, կ'ըսէր մտքէն, աշխատութեան չափազանցութիւններէն զատ ուրիշ ծայրայեղութեանց չըկրնար տոկալ։ Տէ՜ր Աստուած, արդեօք արթնցած ժամանակ պիտի զարմանայ և ամօթահա՜ր ըլլայ այդ ըրած արբեցութեանը վրայ...։

Բայց աւա՜ղ, թեթեւ տկարութեան մը վրայ ամչնալէ շատ աւելի ծանր բան մը՝ յուսահատութի՛ւն՝ կ'սպասէր տարաբաղդ երիտասարդին՝ երբ արթըննար...։

Ցանկարծ, մէկէն ի մէկ, տեսիլքի մը նման իւր երեւակայութեան առջեւ եկաւ գիշերուան տեսարանը, և իւր ներկայ ու ապագայ վիճակները ցոյց տուաւ իրեն...։

Թէեւ իւր մտաւորական ուժերը լիովին և ազատաբար գործածելու կարող չէր, սակայն կրնար գոնէ խորհրդածել, ուստի փորձեց քաջաբար գնահատել իւր վիճակը։

Նախ և առաջ գիշերուան անցքին վրայ խորհելով, տարակոյսի ստուերն իսկ չունէր թէ, ինչպէս որ ըսած էր, վատ մեքենայութեան մը զոհ եղած էր։ Ո՞վ լարած էր այդ նողկալի թակարդը։ Պ. Տը Քորալթ, որ իւր ձախ կողմը նստած, թուղթերը կը պատրաստէր, որպէս զի շարունակ ինքը շահէր։ Այս կէտն աներկբայելի կը թուէր իրեն։

Նմանապէս աներկբայելի երեւցաւ իրեն թէ տիկին Տ'Արժլէս կը ճանչէր նենգաւորը, կա՛մ նշմարելով ըրածը կամ խորհրդակից ըլլալով։ Բայց չէր կրնար ըմբռնել թէ ինչ էր Պ. Տը Քորալթի շահախնդիրը։

Ի՞նչ շահ ունէր այդ զարշելի գործին մէջ...։ Պէտք էր որ մեծկակ բան մ'ըլլար, վասն զի կրնար նշմարուիլ ըրած խարդախութիւնն և գոնէ՛ մեղսակից համարուիլ...։

Վերջապէս ի՞նչ պատճառ կրնար ունենալ տիկին Տ'Արժլէս աչք գոցելու այդ վատ գործին վրայ...։

Թարգմ. Կ. Ս. ԻՒԹԻՒՃԵԱՆ

(Շարունակելի)